

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1907. Andra Kammaren. N:o 67.

Lördagen den 25 maj.

Kl. 8 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och led-
des nu förhandlingarna till en början af herr vice talmannen.

§ 1.

Herr vice talmannen anmälde till fortsatt handläggning stats-
utskottets utlåtande n:o 164, i anledning af Kungl. Maj:ts propo-
sition angående löneroglering för personalen vid statens järnvägar
m. m. jämte i ämnet väckta motioner; och lämnades därvid i fråga
om § 1 mom. 1 af det i *Afd. A) punkten I* innefattade aflönings-
reglementet, enligt förut skedd anteckning, ordet till

*Angående
löneroglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

Herr Nyström, som anförde: Herr vice talman, mina
herrar! Den korta tid, som kammarens ledamöter haft sig tillmätt
för att sätta sig in i den stora och vidlyftiga fråga, som nu är fram-
lagd till afgörande, har helt naturligt ställt många af kammarens
ledamöter tveksamma, hvilken ställning de skulle intaga till det
slutliga afgörandet. Denna tvekan blir naturligtvis ännu större,
om man tar i betraktande alla de många olika uppslag, som före-
ligga till lösande af järnvägsstyrelsens omorganisationsfråga.

Men bland alla dessa uppslag må man säga, att det, som om-
fattas af regeringen, är det minst utredda; det är ett förslag, fram-
kommet i form af en reservation vid kommitténs betänkande och
som icke har varit underkastadt den genomgående belysning, som kom-
mittén i öfrigt har egnat andra synpunkter, andra uppslag af sty-
relsens organisation.

Emellertid är det två saker, som äro alldeles vissa, åtminstone
för mig: den ena är, att distriktsförvaltningarna utan all fråga äro
rationella och böra antagas af Riksdagen, den andra är, att öfver-
direktörsinstitutionen, sådan den under de gångna åren utvecklats
sig, icke äger vare sig Riksdagens eller allmänhetens fulla förtroende.
Det är dock visst, att det, trots detta, är nödvändigt att ha en sam-

*Angående
löneroglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forts.)

manhållande myndighet, en sammanhållande tekniskt sakkunnig representation inom järnvägsstyrelsen, om den skall kunna på ett rätt sätt tillgodose näringarnas och trafikens intressen

Denna sammanhållande myndighet har nu utaf reservanten och utaf Kungl. Maj:ts förlagts uti den redan befintliga byrådirektörsinstitutionen.

Den brännpunkt för ärendenas handläggning, som hittills funnits uti öfverdirektörssystemet, har flyttats eller rättare sagdt spridts på sexton olika byråer, och den sakkunskap, den intensivt tekniska sakkunskap, som i alla fall har funnits hos öfverdirektörerna, den finnes icke, enligt allas enstämmiga mening, i lika hög grad hos byrådirektörerna. Vi skola komma ihåg, att byrådirektörsplatserna utgöra en mellangrad, ett öfvergångsstadium för yngre tjänstemän, och att de rekryteras bland yngre, i medeltal trettio år gamla tjänstemän, och hvilka således omöjligen kunna vara i besittning af den rika erfarenhet och den djupare tekniska insigt, som, på grund af en dylik erfarenhet och ett med åren fortsatt studium, ovillkorligen måste finnas eller åtminstone förutsättas hos den mellan byrådirektörerna och generaldirektören stående mellaninstansen.

Att byrådirektörsplatserna äro öfvergångsplatser, det framgår mycket eklatant, bland annat af det sätt, hvarpå byrådirektörsbefattningen vid förrådsbyrån blifvit besatt. Den byrån har inom loppet af några få år bytt innehafvare icke mindre än tre gånger, och hvad det betyder, det kan hvar och en förstå, när man besinnar, hvilket oerhördt ansvar, hvilken oerhördt stor affärsverksamhet, som hvilar på den byrån. Det är den byrån, som inköper alla förråd för järnvägarnas räkning, med undantag af den rullande materielen, som upphandlas af maskinbyrån. Nu sitta där under loppet af, låt oss säga fem år, tre stycken unga män, som omöjligen ha kunnat förvärfva den vana vid dylika upphandlingar, som i tillräcklig grad betryggar statens ekonomiska intresse. Jag vill erinra om, att endast koluppköpen uppgå per år till inemot 6 miljoner kronor. Jag vill också erinra därom, att kolhandlarne i Stockholm och de öfriga delarne af landet bildat ringar för att tillskansa sig de största möjliga förmåner, och under sådana förhållanden är det af yttersta vikt, att det finnes en kontrollerande myndighet vid sådana upphandlingars iscensättande. Nu kan man väl säga, att såväl chefen som souschefen här komma att utöfva en kontrollerande myndighet; ja, under förutsättning, att souschefen är närvarande, att souschefen har tillräcklig tid att egna åt alla dessa detaljer, kan man möjligen anse, att kontrollen skulle vara betryggad. Detta kan däremot icke vara förhållandet med chefen, hos hvilken man omöjligen kan förutsätta en så ingående köpmannakunskap, att han kan där öfva en effektiv kontroll. För närvarande är det öfverdirektören för maskinafdelningen, som i detta fall öfvar kontroll, och vid de senast verkställda koluppköpen tror jag han gjort statsverket mycken stor nytta genom sin vakenhet. Denne kontrollerande verksamhet

kommer under det nya systemet att i afsevärd mån försvagas, och man kan befara, att den icke kommer att blifva en lika effektiv. Detsamma är förhållandet med byrådirektören på maskinafdelningen, som har att inköpa all rullande materiel, lokomotiv och vagnar. Hvar och en förstår, hvilken utomordentlig vikt det ligger på, att den, som har hand om dessa inköp, som planlägger dem och slutligen föredrager dem för chefen, har en fullständig och noggrann sakkunskap just i dessa ämnen.

Jag sade att byrådirektörerna voro unga män, som stodo på öfvergångsplatser. — I själfva verket äro nu enligt den föreslagna staten byrådirektörerna jämnställda, icke med distriktscheferna, icke heller med maskin- eller bandirektörerna, utan med maskiningenjörer, baningenjörer och trafikinspektörer. Nu skola emellertid dessa unga herrar sitta som föredragande i järnvägsstyrelsen. De skola i själfva verket genom sina råd till chefen eller souschefen få ett ytterst stort inflytande på ärendenas gång, och i frånvaro, i synnerhet af souschefen, blir det i själfva verket desse, i aflöningsförmåner med maskiningenjörer likställda, tjänstemän, som komma att bestämma järnvägarnes öde i stort. Jag undrar, om det är välbetänkt att under sådana förhållanden gå med på Kungl. Maj:ts förslag. Men jag säger, som jag sade i början af mitt anförande: man kan ställa sig tveksam äfven inför ett afslagsyrkande. Vi veta icke, huruvida det kan vara lika bra eller bättre än det gamla systemet.

Det är alldeles säkert att det hvilat en oklarhet öfver det hela. Och då här på förmiddagen sagts, att man ju skulle kunna bättra på saken, om den en gång blifvit fastslagen, så vill jag med anledning häraf citera ett af envoyén Lagercrantz gjordt uttalande, som är intaget i hans till kommittébetänkandet fogade reservationen. Han säger där: »Det ligger dock i sakens natur, att en organisation, som bygger på en rätt fördelning af ledning och skötsel å olika händer, är särskildt känslig för hvarje oklarhet från början.»

Då jag för min del anser, att en sådan oklarhet här föreligger, så har detta bestämdt mig för att icke för det närvarande med min röst bidra till det kungl. förslaget godkännande.

I fråga om själfva det föreslagna arbetssättet inom järnvägsstyrelsen, med så många olika föredragande, har det redan af kommittén, på många ställen i dess betänkande, framhållits, hvilket ökad arbete ett sådant sätt att föredraga ärendena skulle förorsaka chefen och eventuellt äfven souschefen. För chefen skulle detta sätt medföra ett ökad arbete, som ovillkorligen komme att draga hans intresse och arbetsförmåga bort från det stora egentliga fält, på hvilket han först och främst borde verka. Man kan ju icke heller begära, att en chef, som skall hafva icke mindre än sexton olika föredragande, skall kunna hinna sätta sig in i alla dessa föredragandes olika ärenden; det blefve för honom en olidlig börda. Förhållandet skulle nog blifva icke endast det, att chefen blefve tvungen att i många fall inkalla de öfriga byrådirektörerna och därigenom draga dem

*Angående
löneroglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forts.)

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.

(Forts.)

från deras dagsgärning, utan äfven det, att byrådirektörerna själfva, osäkra som de äro till följd af sin ungdom och oerfarenhet, komme att öfversälla de andra byråerna med remisser, för att deras ärenden skulle blifva tillräckligt förberedda, innan de vågade föredraga dem i plenum. Min öfvertygelse är således, att ett sådant arbetssätt skulle komma att högligen förrycka arbetet inom de respektive byråerna och till slut föra med sig ett återinförande af den gamla öfverdirektörsinstitutionen, om ock kanske under annat namn, allt under det att nödiga krafter måste rycka in på byråerna för att upptaga det arbete, som de föregående föredragandena måst lämna ifrån sig.

Såväl i kommitténs betänkande som i Kungl. Maj:ts proposition har på många ställen framhållits nödvändigheten af att hafva tillräckligt många initiativkraftiga förmågor inom järnvägsstyrelsen. Nu går förslaget ut på att befria öfverdirektörerna från en stor del af de löpande ärendena, hvilka i stället skulle läggas på distriktsförvaltningarna. Det bör därför med de lättnader, som sålunda skulle vinnas, för öfverdirektörerna finnas möjlighet att mera ägna sig åt sådana ärenden, som kräfva initiativ och djupare studium. Men om öfverdirektörerna aflägsnas och man endast finge kvar byrådirektörer, hvilka då blefve öfverhopade med arbete, dels utredningar, dels föredragning, då vill jag fråga: hvar skulle då den stora tekniska insikten, det tekniska initiativet komma att finnas inom järnvägsstyrelsen? De komma då absolut säkert icke att finnas där, och komma ej heller att finnas ute i distrikten, ty dessa hafva *skötseln* om hand, under det att järnvägsstyrelsen skall hafva *ledningen* om hand. Om icke de stora förmågorna finnas kvar, hvilka kunna underlätta chefens arbete, i det att de så att säga i mera koncentrerad form för honom framlägga den utredning, som byrådirektörerna mera i detalj föranstaltat, så tror jag, att chefens tid blir så upptagen af detaljer, att det icke blir mycken tid kvar för honom till högre ledning i egentlig mening.

Det är på dessa grunder, herr vice talman, som jag, om också med tvekan, har beslutat mig för att biträda herr Bergströms förslag.

Herr Jansson i Edsbäcken: Herr vice talman! Det är gifvetvis vanskligt, att yttra sig i en så stor och viktig fråga för den, som icke sitter inne med större fackkunskaper, men jag har ändå icke kunnat underlåta att begära ordet och detta förnämligast med anledning af ett här på förmiddagen fällt yttrande att, om denna fråga nu stjälpes, d. v. s. organisationsförslaget icke skulle vinna Riksdagens bifall, det skulle kunna hända, att löneregleringsfrågan också måste falla. Jag har nämligen med anledning af detta yttrande velat säga, att jag för min del icke alls kan fatta eller förstå, att detta skulle inverka det allra ringaste på löneregleringen, utan denna kan mycket väl äga rum det oaktadt.

Det är ju allmänt bekant, att vi fingo organisationskommitténs

betänkande mycket sent in hit till Riksdagen, och jag förmodar därför, att större delen af kammarens ledamöter icke ens haft tid att så fullständigt som önskligt varit taga del af detta. På samma sätt är det med Kungl. Maj:ts proposition, sedan den hit inkommit. Det är ju gifvet, att de ledamöter af statsutskottet, hvilka haft att behandla denna fråga, måst så godt de kunnat söka sätta sig in i densamma, men jag tror mig dock finna, att det är åtskilliga äfven af dem, som icke äro fullt förvissade om att den nu föreslagna omorganisationen är den bästa möjliga, som kan ernås. Under sådana förhållanden tror jag det vore klokast att afvakta ytterligare ett år. Häremot har nu invändts, att man i så fall, d. v. s. om frågan rörande omorganisationen uppsköttes, man skulle få öfverdirektörsinstitutionen fastlåst eller liksom gifve på hand, att den allt framgent skulle finnas kvar. Då jag nu ställer mig på deras sida, som yrka afslag på den föredragna punkten, så har jag emellertid därmed icke såsom min mening uttalat, att allt är bra som det är, utan jag står fortfarande på den ståndpunkten, att järnvägsstyrelsen bör omorganiseras, ju förr dess hellre, men håller likväl före, att det nu föreliggande förslaget icke är sådant att det bör accepteras. Jag tror, att, om det gifves tid till nästa år, ett förslag då bör kunna framkomma, som fyller anspråken i vida högre grad.

Som jag sade, kan jag för min del icke förstå, att detta det allra ringaste kommer att inverka på lönefrågan för öfriga befattningshafvare, utan att Riksdagen mycket väl kan afgöra den frågan nu, utan att samtidigt behöfva lösa organisationsfrågan, hvilken mycket väl bör kunna förbli hvilande till nästa år.

Jag kan sålunda för min del icke annat än ansluta mig till den mening, som på förmiddagen uttalades af herr David Bergström, och skall därför be att få instämma med honom i hans då gjorda yrkande.

Herr Biesørt: Herr talman, mina herrar! Då jag i likhet med den föregående ärade talaren nu går att göra samma yrkande, som på förmiddagen framställdes af herr Bergström, vill jag likaledes i likhet med den föregående talaren bestämdt säga ifrån, att jag icke bildat mig någon egen mening om nyttan och nödvändigheten af den s. k. öfverdirektörsinstitutionen, men hvarför jag gör detta yrkande, är att jag både genom samtal med enskilda sakkunniga järnvägsmän och icke minst af debatten här i dag såväl i denna kammare som Första Kammaren fått det bestämda intrycket, att, om vi nu gå att fatta ett afgörande beslut rörande järnvägsstyrelsens organisation, vi löpa en mycket stor risk att fatta ett förhastadt beslut och sedermera få ångra oss.

Det synes mig, som om frågan om järnvägsstyrelsens omorganisation kommit i ett läge, som blifvit synnerligen oklart. Af alla de yttranden man hört från såväl enskildt som offentligt håll framgår det alldeles tydligt, att meningarna bland sakkunnige äro syn-

*Angående
löne reglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forta.)

*Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

nerligen delade om det lämpligaste sättet att organisera järnvägsstyrelsen. Skall man under sådana förhållanden kunna i betraktande af den korta tid, som stått Riksdagen till buds, få en verklig åsikt om bästa sättet att lösa frågan, då det gjort sig gällande så pass skilda meningar som kommitténs, järnvägsstyrelsens, Kungl. Maj:ts och kommittéreservanternas samt statsutskottets, och då samtliga dessa meningar, såvidt jag kan se, framhåfts med ganska stor styrka, skall man — säger jag — under sådana förhållanden våga sig på att nu besluta om hur det för kanske lång framtid bör ordnas i afseende på järnvägsstyrelsen?

Jag tror, att herr Bergström träffat det rätta med sitt förslag. Det berör, som han själf framhåller, endast toppen, själfva järnvägsstyrelsen i egentlig mening. Det är med dess organisation man begär ett uppskof, så att dels Kungl. Maj:t måtte få tillfälle att vidare öfvertänka saken och möjligen framlägga ett nytt förslag redan till nästa Riksdag och dels Riksdagens ledamöter måtte få tillfälle att tänka öfver förslaget bättre än nu varit möjligt.

Det synes icke råda stor meningsskiljaktighet därom att distriktsförvaltningarna böra göras starka. Det är, jag upprepar det, endast själfva toppen af järnvägsstyrelsen, hvarom det finnes olika meningar.

Nu har det här framhållits, att, om icke innevarande Riksdag fattar beslut i frågan, detta betyder ett uppskof för kanske lång tid framåt. Det är ett tal, som jag med förlof sagdt icke kan fatta. Nog borde Kungl. Maj:t i allt fall, sådan frågan nu ligger, med den låt vara på kort tid verkställda utredningen till grund kunna bilda sig ett säkrare omdöme, hur frågan bör ordnas, med begagnande af den tid af 8 månader, som står regeringen till buds intill dess nästa riksdag sammanträder. Det förefaller mig fullkomligt otroligt, att icke så skulle kunna ske.

Vidare har det sagts, att, om man nu bifaller herr Bergströms förslag att uppskjuta frågan angående omorganisation af järnvägsstyrelsen, man riskerar, att löneregleringen icke kommer till stånd. Ja, vore jag öfvertygad om det, skulle jag mycket hellre stå risken af en mindre tillfredsställande organisation af järnvägsstyrelsen än den risk, som man skulle löpa genom att icke få löneregleringsfrågan löst nu i år. Men jag måste i likhet med den föregående ärade talaren säga, att det för mig är alldeles ofattligt, huru, då Riksdagen beslutar en lönereglering för alla med undantag endast för själfva spetsarna i järnvägsstyrelsen, löneregleringsfrågan skall behöfva gå sönder.

Det finnes åtskilliga andra skäl, hvarför jag önskar, att denna fråga måtte behandlas grundligare af en kommande Riksdag, men jag vill icke upptaga tiden med att framdraga alla, utan jag skall blott be att få framhålla ett par stycken.

Herr Bergström betonade i dag på förmiddagen, att den efter hans och äfven min mening mycket stora frågan om hur det bör

ordnas i framtiden med våra stora järnvägsbyggnader endast blifvit med lätt hand berörd såväl i den kungl. propositionen som i utskottsbetänkandet. Efter mitt förmenande är det som sagdt en ytterligt viktig sak, hur denna fråga gestaltar sig. Jag vill påminna om de många starka och jag tror mig i många fall kunna säga berättigade klagomål, som på sista tiden anförts mot det sätt, hvarpå statens järnvägsbyggande här i landet under de senare åren skötts. Alldeles säkert vet Riksdagen, att banbyggnaderna blifvit dyrare, ja mycket dyrare än något så när jämförbara enskilda järnvägsbyggnader blifvit. Redan häri ligger ett skäl för Riksdagen att se upp i denna fråga och om möjligt ordna saken på ett mera tillfredsställande sätt. Om man träffar järnvägsmän, ingenjörer och andra, som ha med järnvägsbyggande att göra, och har enskilda samtal med dem, får man höra omdömen fällas, som sannerligen icke alltid äro de mildaste. Detta gör, att jag för min del gärna skall ansluta mig till herr Bergströms mening, att denna fråga, huruvida järnvägsstyrelsen fortfarande skall ha hand om statens järnvägsbyggnader, eller om icke detta hållre borde uppdragas åt en särskild järnbanebyggnadskommission, att — säger jag — den frågan måtte lösas i samband med omorganisationen af järnvägsstyrelsen. Det förefaller mig helt naturligt, att denna fråga i någon mån borde inverka på järnvägsstyrelsens organisation, och med hänsyn till dess stora vikt vill jag särskildt stryka under det önskemål, som herr Bergström i detta afseende uttalade, nämligen att denna fråga borde tagas upp till behandling och lösas i samband med omorganisationen af järnvägsstyrelsen.

Statsutskottet har, såvidt jag kunnat finna, icke alls berört frågan om järnvägsrådet. Det kan synas vara en mindre viktig fråga, men jag vill i alla fall, då jag själf är suppleant i det nuvarande järnvägsrådet, säga några ord om denna institution. Jag vill då öppet erkänna, att som det nu är ordnad, de försök, som härmed gjorts, slagit mindre väl ut, för att använda ett lindrigt uttryck. Det är också järnvägsstyrelsens och regeringens åsikt, liksom också kommittén tänkt sig, att järnvägsrådet borde vara sammansatt på annat sätt än hittills, nämligen sålunda att ledamöternas antal ökas högst väsentligt och i stor utsträckning utses af de korporationer, som representera de olika näringarna och de olika intressena ute i landet.

Om det ställes i utsikt, att detta järnvägsråds arbete skulle göras beroende af huruvida vederbörande generaldirektör eller kanske Kungl. Maj:t skulle vilja sammankalla järnvägsrådet eller icke, vill jag ha sagt, att om så blir fallet, tror jag, att den nytta järnvägsrådet skulle kunna göra i det närmaste blir af lika litet värde som hvad det nuvarande järnvägsrådet kan uträtta.

Jag skulle därför gärna vilja, att frågan om järnvägsrådet toges upp till närmare granskning och pröfning än hvad hittills skett, och att det närmare utreddes, huruvida icke järnvägsrådet borde vara en

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

mera konstant institution, som sammanträdde på vissa gifna tider samt dessutom vid de särskilda tillfällena, då så kunde påfordras, eller om icke saken borde ordnas på något annat dylikt sätt, för att rådet skulle kunna göra verklig nytta.

Det är dessa synpunkter, som för mig varit bestämmande, då jag nu icke kan vara med om ett definitivt beslut rörande omorganisationen af järnvägsstyrelsen, och jag vill än en gång upprepa, att jag tror, det Riksdagen, med hänsyn till det oklara, jag skulle nästan vilja säga orediga läge, hvori frågan kommit genom de många olika förslagen, handlar klokast genom att låta Kungl. Maj:t fundera på saken ännu ett år och då komma tillbaka med ett, jag hoppas det, af sakkunnige mera enhälligt understödt förslag än hvad med det nu föreliggande är fallet.

På dessa grunder ber jag, herr talman, att få yrka bifall till herr David Bergströms hemställan.

Med herr Biesert instämde herrar *Warburg, Moll och Höjer*.

Herr Starbäck: Herr talman, mina herrar! Det har här af en del talare framhållits, och det med rätta, att det förslag, som för närvarande ligger på kammarens bord, har framkommit ur mycket oeniga och man skulle kunna säga grumliga premisser — grumliga just därför, att åtskilliga af dessa från olika håll gjorda uttalanden stå nästan sticl i sticl mot hvarandra. Men då kan man ju säga, att när premisserna äro sådana, bör också det slutliga förslaget bära deras prägel. Det är ju sant, att kommittébetänkandet var försedt med tvänne reservationer; det är ju sant, att järnvägsstyrelsens yttrande gick i motsatt riktning mot järnvägskommittéens; det är ju också sant, att Kungl. Maj:t i sitt förslag gått helt andra vägar än järnvägsstyrelsen, och statsutskottsmajoritetens förslag har ju också i många fall variationer från de föregående förslagen. Läger man härtill uttalanden i pressen, får man ju en ganska brokig bild af olika meningar. Det kan ju icke förnekas detta, och det förklarar ju också den uppfattning, som af så många talare här gjort sig gällande, nämligen att förslaget bör återförvisas till Kungl. Maj:t för vidare bearbetning. Jag ber dock att få fästa herrarnes uppmärksamhet på, att uti ett afseende äro dessa meningar så godt som — på ett enda undantag när, nämligen järnvägsstyrelsen, vill jag minnas — fullt öfverensstämmande, och det är i fråga om den starka distriktsförvaltningen. Där är det ett brytande med det system, som hittills varit gällande och som uppifrån toppen ned till de allra yttersta grenarna af järnvägsförvaltningen delat denna uti parallella linjer, som föga eller intet kunnat samarbeta med hvarandra, ofta till stort men för den trafikerande allmänheten.

Nu har jag alldeles klart för mig, att det är en lycklig väg för järnvägarnes utveckling, om vi få en stark distriktsförvaltning, och jag ser i ett omkullkastande af förslaget en fara för att denna utveck-

ling af distriktsförvaltningen förhindras. Detta är för mig ett skäl.

Det andra skälet är kanske icke af så viktig art. Jag har ännu icke hört någon här tydligt klargöra för kammaren, att det är en så enkel sak, som det af flera här påståtts vara, att skilja organisationsfrågan från lönerегleringsfrågan. För mig skulle det vara af synnerligen stort intresse att från detta håll få en framställning om, huru djupt och bredt lönerегlerings- och organisationsfrågorna äro med hvarandra förbundna. Innan jag, herr vice talman, har fått det klargjordt för mig, att det icke är någon svårighet för statsutskottet, om aflöningsreglementet med därtill hörande stater blir återförvisadt dit, innan det för mig framlagts en klargörande framställning om att verkligen sambandet mellan organisationsfrågan och lönerегleringsfrågan lätt kan lösas vid denna Riksdag af statsutskottet, kan jag icke annat än gifva min röst för utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

Det är således dels min fruktan för att ett uppskof skall föra frågan in i det läge, den förut varit i och hvilken den då svårligen skulle kunna komma ut ur, dels min obenägenhet att utan vidare kunna godtaga den lifliga försäkran, att organisationsfrågan och lönerегleringsfrågan lätt kunna skiljas från hvarandra, som gör, att jag ber att få instämma i det yrkande, som af herr Ekman här blifvit framställt.

Häruti instämde herrar *Svensson* i *Skyllberg* och *Gustafsson* i *Sjögesta*.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet *Juhlin*: Man har här på vissa håll velat skilja på lönerегleringsfrågan och omorganisationsfrågan, eller kanske, rättare sagdt, man har velat genomföra en del af lönerегleringsfrågan och — jag har kanske icke rätt fattat det — möjligen också en del af omorganisationsfrågan. Att nu helt uppskjuta lönerегleringsfrågan bör ej ske, det torde vi vara öfverens om. Att delvis uppskjuta lönerегleringsfrågan och helt eller delvis uppskjuta omorganisationsfrågan, det bör man enligt min åsikt ej heller göra. Jag vill påminna om, att det är icke endast borttagandet af öfverdirektörsbefattningarne och inrättandet af en stark distriktsförvaltning, som är föreslaget i den kungliga propositionen, utan äfven en hel mängd synnerligen viktiga åtgärder, som jag här icke behöfver räkna upp — de återfinnas ju både i lönerегleringskommitténs och organisationskommitténs betänkanden, och hufvudgrunderna finnas ju också angifna i den kungl. propositionen.

Att nu skilja lönerегleringsfrågan från organisationsfrågan eller att taga litet af den ena frågan och litet af den andra, det måste väl i all rimlighets namn betraktas som synnerligen oklokt. Lönerегleringen och organisationen äro ju egentligen två sidor af samma sak; de sammanhänga på det allra intimaste med hvarandra. Äfven löne-

Angående
lönerегlering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

regleringskommittéen har ju kommit med en hel del praktiska organisationsförslag, hvilka också ingå i det förslag, som Kungl. Maj:t här framställt.

Herr Bergström vill nu skära af löneregleringen i toppen för att därigenom hålla en del af organisationen öppen, åtminstone till nästa år. Det förslaget anser jag vara ytterst farligt för vår järnvägsförvaltning. Man håller såsom bekant flera tjänster lediga där just på grund af omorganisationsfrågan. Så t. ex. hållas ju tvänne så viktiga tjänster som distriktschefsbefattningarna i Stockholm och Östersund lediga. Distriktsförvaltningen därstädes skötes för närvarande egentligen af ban- och maskindirektörerna, men att under sådana förhållanden skötseln från trafiksynpunkt icke kan blifva den allra bästa, torde väl hvar och en inse, och det torde väl just af denna anledning icke vara lämpligt att uppskjuta organisationen ens ett år. Lika besynnerligt skulle det ju då bli i järnvägsstyrelsen. Ehuru de högsta järnvägstjänstemännen äro både lojala och skickliga personer, äro de väl ändå icke mera än människor. Man kan väl icke begära att de, därest uppskofven skulle äga rum, skulle arbeta med samma intresse och glädje som förut. Det skulle kunna blifva mycket svåra öfvergångsförhållanden under detta år. Det föreligger för öfrigt en hel del omorganisationsåtgärder, som ovillkorligen äfven under detta år måste vidtagas. Här kommer antagligen, jag hoppas det, en del nyanläggningar af järnvägar och här föreligga stora bangårdsanläggningar och dylikt. Hvem vill då taga på sig ansvaret, att, när så är, hålla järnvägsförvaltningen sväfvande ens ett enda år? Intet verk kan väl så lida som just järnvägsförvaltningen af att vara i saknad af en fast organisation, och särskildt gäller detta i tider, då det behöfs all möjlig auktoritet och då så många och stora järnvägsfrågor föreligga.

Hvad vill man egentligen vinna med ett uppskof? Man har sagt, att organisationsförslaget är oklart. Nej, mina herrar, det är icke oklart, utan det är framlagdt i klara och bestämda linjer. Det är endast några personer, som äro tveksamma, huruvida man skall våga taga bort öfverdirektörssystemet. Ja, vilja herrarne icke taga bort det, då är det icke alls värdt att tala om någon omorganisation. Såvidt jag förstår, är det endast den frågan, som här ansetts vara oklar, men för min del anser jag den vara alldeles klar och jag tror, att det är ytterst viktigt att den ändringen genomföres.

Tror verkligen någon af herrarne, att frågan blir bättre löst, om den får hvila ett år? Tro herrarne, att de, som nu hylla öfverdirektörssystemet eller som möjligen anse sig böra hålla på det, äro så vänliga att de byta om åsikt till ett annat år? Det tror jag för min del icke. Jag tror snarare, att frågan genom ett uppskof lätt kan bli tilltrasslad och sedan möjligen måste lösas genom en mer eller mindre lyckad kompromiss, hvilket i detta fall torde blifva det allra sämsta.

Herr Bergström: Herr talman, mina herrar! Sedan jag hade ordet på förmiddagen, har herr civilministern yttrat sig här tvänne gånger och i båda dessa sina anföranden apostroferat mig. Särskildt skedde detta på förmiddagen, då herr civilministern till mig riktade den erinran, att »järnvägsstyrelsen bör ej göras till ett kollegialt verk, herr Bergström». Ja, jag har hvarken i det anförande, som herr civilministerna hört eller i det föregående anförande, som herr civilministern icke hört, uttalat mig för, att järnvägsstyrelsen skulle göras till ett kollegialt verk. Jag har endast velat för kammararens ledamöter redogöra — och det kunde kanske behövas — för de olika meningar, som af olika kommittéer och myndigheter liksom afven af Kungl. Maj:t i detta afseende blifvet uttalade, men för min enskilda del har jag icke sagt ett enda ord till förmån för att järnvägsstyrelsen borde göras till ett kollegialt verk. Däremot har jag framhållit, att järnvägsstyrelsen har att besluta i så ofantligt viktiga och stora frågor, att det kan vara skäl i att taga under öfvervägande, huruvida icke, då vi nu inrätta fullmäktige, dessa då borde utrustas — jag säger detta för tredje gången, — med den rätten att, därest de i en dylik viktig fråga, som kanhända går på miljoner, äro af olika mening med den beslutande chefen för järnvägsstyrelsen, få denna fråga pröfvad i högre instans. Med andra ord, jag har uttalat som min mening, att de skola icke allenast ha reservationsrätt, ty den betyder ingenting, saken har då i alla fall sin gång, utan att de skola ha rätt att få en fråga underställd en högre myndighet och just herr civilministern själf i sittande statsråd. Det är detta, jag har uttalat mig för, och jag tror, att jag har rätt i den saken.

Järnvägsstyrelsen har visat sig vara ett mäktigt verk, ja, man har t. o. m. kallat det ett allsmäktigt verk, och den är ju en stat i staten. Men då kan man väl också begära att gentemot den autokrat, som sitter där i järnvägsstyrelsen, nämligen chefen, dessa fullmäktige, som skola vara Kungl. Maj:ts och jag kan väl äfven säga Riksdagens fullmäktige, få sitta där till fullt gagn och icke allenast såsom skenpersoner.

Herr civilministern framhöll nyss, liksom förut på förmiddagen, att mitt kraf på en ytterligare utredning af denna viktiga organisationsfråga, frågan om organisationen i toppen, såsom jag tillåtit mig kalla den, skulle peka hän på öfverdirektörernas intressen och deras mening. »Det är väl öfverdirektörerna, kan jag förstå», behagade herr civilministern yttra på förmiddagen, och han spelade äfven nyss på samma sträng. Jag kan försäkra herr civilministern, att jag går icke någons ärenden, och jag har icke heller gått öfverdirektörernas ärenden i denna fråga. Jag delar, och det sade jag redan här på förmiddagen, den meningen, att man bör göra distriktsförvaltningarna starkare än hittills. Jag delar äfven den meningen, att man bör bättre, än man hittills gjort, klargöra järnvägsstyrelsens ställning till distriktsförvaltningarna och distriktsförvaltningarnas till järn-

*Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forts.)

Angående
lönreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

vägsstyrelsen. Det är just därför, som jag icke vill, att — om man nu har den uppfattningen, att öfverdirektörerna böra bort — man skall få dem tillbaka i en annan form.

Sedan yttrade herr civilministern på förmiddagen — och äfven det återkom i hans anförande nyss — att »om herr Bergström hade gjort sig reda för, huru det verkligen är ställt, skulle han icke ha kommit med det förslag, som han nu framställt. Man kan icke taga bort öfverdirektörssystemet om ett år; det skulle vara omöjligt», sade herr civilministern. Ja, hvarför skulle det vara omöjligt? Ifall herr civilministern har menat, att dessa öfverdirektörer icke skulle då lika väl som nu kunna sättas på indragningsstat, så vill jag hänvisa till den punkt i statsutskottets utlåtande, där det heter, att Kungl. Maj:t må utfärda erforderliga föreskrifter beträffande innehafvare af sådana nu befintliga befattningar, hvilka föreslagits skola indragas eller väsentligt förändras. Precis samma punkt kunna vi naturligtvis tillämpa beträffande de befattningsinnehafvare, som stå på en post, som då eventuellt skulle komma att indragas. Ifall herr civilministern menar, att om vi icke gå till beslut i närvarande stund — det är ju det, han manar oss till — skola dessa märkvärdiga, mäktiga (ock kanske något annat också) öfverdirektörer förmå att alldeles förhindra den reform, som vi verkligen eftertrakta i afseende på organisationen, så får jag verkligen säga, att det var för mig en oväntad svaghetsförklaring af en medlem i den nuvarande starka regeringen. Och jag kan försäkra herr civilministern, att om han och den nuvarande regeringen icke skulle kunna rå på herrar öfverdirektörer, skola vi här helt säkert samt och synnerligen hjälpa till att rå på dem!

Nu har herr civilministern försäkrat oss — men, mina herrar, det är endast en försäkran, det förefaller mig verkligen, att någon bevisning att så är, icke förebragts — att det skulle vara så ytterligt farligt för vår järnvägsförvaltning, ifall vi beslöte löneregleringen i stort, men icke på samma gång beslöte organisationen i toppen, på den grund att vi icke skulle vara färdiga därmed. Jag vet icke, huru herr statsrådet och chefen för civildepartementet har tänkt sig saken, men är det verkligen så, att, därest vi i dag fatta beslut äfven i organisationsfrågan, herr civilministern redan i morgon dag kommer att gifva dessa öfverdirektörer afsked på grått papper? Annars ha de ju stor förmåga att tilltrassla det stora verket under den tid, de fortfarande skulle tjäna kvar.

Herr Starbäck, som naturligtvis haft skäl att kämpa i någon mån för statsutskottet i denna fråga, har sagt, att innan här göres fullt klart, att man kan skilja mellan löneregleringsfrågan och organisationsfrågan, nämligen denna topporganisationsfråga, förr kan han icke vara med. Han ställer i utsikt, att ett bifall till mitt förslag skulle leda till stort besvär, stort arbete för statsutskottet, i det att detta, som han uttrycker sig, skulle få till sig frågan återremitterad. Jag kan nämna för herr Starbäck, att det förslag jag framställde i afseende på mom. 1 kommer att följas af ett konsekvensförslag i af-

seende på de öfriga delarne af denna första paragraf, samt dessutom af två smärre ändringar och två viktigare, i afseende på andra paragrafen, och detta skulle enligt mitt förmenande föreligga fullt färdigt för utskottet, under förutsättning att enahanda förslag, som väckts i Första Kammaren, där går igenom. Då erhöles statsutskottet intet besvär med den saken. Skulle det vara så, att man fattar olika beslut i de båda kamrarna, då kommer naturligtvis statsutskottet att försöka att förena de olika meningarna genom sammanjämningsförslag, såvidt jag kan tro, i de delar, om hvilka jag kommer att framställa förslag. Jag är alldeles förvissad om — jag ser det på den massa reservationer, som i afseende på löneregleringsfrågan åtfölja detta betänkande — att dessa reservationer, delvis framförda till beslut i ena eller andra kammaren, kunna komma att välla statsutskottet större besvär än de framställningar, jag har gjort och ytterligare kan göra i anslutning till mitt en gång framlagda förslag.

Det är, mina herrar, naturligtvis klart, att alla här i kammaren inse nödvändigheten — och det har framhållits från många håll — att gå till ett beslut, ett positivt beslut vid innevarande riksdag i afseende på löneregleringsfrågan, och det faller af sig själf, att i samma mån som denna löneregleringsfråga tillika innebär ett beslut i afseende på organisationen, så fatta vi också beslut därom. Jag vill framhålla att, äfven om vi i denna stund icke hade fått något förslag om omorganisation af järnvägsförvaltningen, af järnvägsstyrelsen, äfven om det vore så lyckligt och väl ställt, att ingen hade det bittersta att klaga på organisationen af vår järnvägsförvaltning, skulle vi ändock i denna stund, om icke tidigare, gått att besluta i afseende på löneregleringen. Det är en alldeles själfklar sak för mig, att efter de förbättringar, som den extra personalen i fjol fick på sin lön, så hade löneregleringsfrågan alldeles gifvet under alla förhållanden kommit före.

Nu frågar jag er, mina herrar, är det rim och reson i att denna löneregleringsfråga också ställes i så oslitligt samband med omorganisationsfrågan, att, därest vi, som sitta i denna kammare och som i känslan af ansvar gå till våra beslut och först vilja pröfva, innan vi besluta, att — säger jag — därest vi finna, att det brister i afseende på detta omorganisationsförslag med hänsyn till själfva toppen, vi icke skulle kunna säga till Kungl. Maj:t: var god och kom tillbaka till nästa Riksdag och kom då efter förnyad pröfning tidigare till Riksdagen med denna fråga.

Nu kommer jag till sist tillbaka till frågan om öfverdirektörernas ställning, och jag vill då säga, att det är ju Kungl. Maj:t, det är ju civilministern själf, som har att bestämma, huru denna ytterligare utredning och pröfning skall gå till, och jag tar för gifvet, att herr civilministern icke kommer att därvid tillita öfverdirektörerna. Men å andra sidan vill jag förutsätta, att han vid denna pröfning tillitar all den fackmässiga insikt, som kan stå till buds, och äfven den insikt, som med afseende på nödvändigheten af ekonomisk skötsel af våra

*Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

järnvägar, vår största ekonomiska statsaffär, ju kan finnas representerad äfven i den svenska Riksdagen.

Jag tror, jag har rätt att vidhålla mitt yrkande.

Herr *Staaff* instämde häruti.

Herr talmannen, som emellertid öfvertagit ledningen af förhandlingarna, gaf härupå ordet till

Herr *Thorsson*: Herr talman, mina herrar! Då jag varit med och bidragit till det beslut, hvartill statsutskottet kommit i denna fråga, skall jag be att med några ord få angifva hvad som varit för mig afgörande.

Det har förefallit mig under ärendets behandling i utskottet och jag har ytterligare styrkts häri under debatten, att här äro två mäktiga intressen, som mycket skarpt bryta sig mot hvarandra, nämligen om makten skall flyttas ut till distriktscheferna, eller öfverdirektörerna fortfarande som hittills skola ha öfvertaget. Det har betonats, att då nu gällande organisationsform beslöts, afsågs att gifva utvidgad makt och myndighet åt distriktsförvaltningarna. Detta har icke lyckats på grund af den sammansättning styrelsen erhållit. Det har sagts: bibehåller man starka öfverdirektörer eller, med det nya namnet, starka afdelningschefer å ena sidan och å den andra skapar starka distriktschefer, så blir det slagsmål mellan dessa herrar om hvem som egentligen skall vara herre på täppan. Om det är någon sanning i detta påstående, som jag för min del ej betviflar, då må ingen förundras öfver, om jag, äfven om jag icke är konungsligt sinnad, sluter mig till Kungl. Maj:t och på grund af den utredning, som Kungl. Maj:t låtit företaga, känner mig kunna biträda förslaget. Det har icke, trots mycket starka försäkringar från dem som talat för att man skulle uppskjuta frågan, i någon mån lyckats prestera bevis, åtminstone som varit talande för mig, att vi till nästa år skulle få en utredning, hvarpå vi kunde grunda en lyckligare organisation af järnvägsstyrelsen än hvad som föreligger i detta förslag. Det har, som jag sagt, icke i någon mån presterats något, som ger mig anledning att afvika från den uppfattning jag fått under ärendets behandling. Det må vara att lönefrågan kan brytas ut och lösas för sig. Men äfven om vi lyckas göra detta, så betviflar jag möjligheten att vi till nästa år skulle få en utredning och därpå grundadt förslag, som skulle tillfredsställa de båda motsatta åskådningarna. Det synes mig som om försvararne af öfverdirektörerna ville så långt möjligt bibehålla detta mångsyssleri och detta mångskrifveri, som blifvit riksbekant inom järnvägsstyrelsen. Nej, jag tror, att Kungl. Maj:t har börjat alldeles rätt uppe i toppen, och hvad jag för min del skulle önska vore, att Kungl. Maj:t konsekvent tillämpade denna *beskärningsprincip* så, att den ginge något djupare ned och toge bort öfverqualificerade krafter,

där de icke behöfdes, och använde lämpligare arbetskrafter för att utföra enklare sysselsättningar. Jag kan icke neka till, att jag ser den rätta riktningen i hvad Kungl. Maj:t i detta hänseende föreslagit och därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i den föredragna punkten.

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Herr Lindblad: Herr talman! Det är ju så, att den enskilde riksdagsmannen måste bilda sig en mening om de föreliggande frågorna utan att förut alltid vara tillräckligt bevandrad i dem och utan att kunna bedöma dem på ett lika ingående sätt som utskotten hafva möjlighet att göra under den förberedande behandlingen. Jag får då säga, att jag har icke kommit till annan uppfattning, än att Kungl. Maj:t här velat göra ett försök till järnvägsstyrelsens ombildning och gjort detta i den rätta riktningen. Det är ju så, som vi väl veta, att den i särhållning af de olika underafdelningarne i en trafikafdelning, en banafdelning och en maskinafdelning, som räcker nedifrån ända uppåt, är förlustbringande och snart sagdt blir ett oting. Genom sitt anförande i dag på förmiddagen har herr civilministern visat, att han vill, i hvad på honom ankommer, bereda möjlighet att utplåna denna skarpa isärhållning, och jag tror, det är bättre då att låta den, som har ansvaret inför Kungl. Maj:t, bära detta och att ett från det hållet framlagdt förslag bifalles, än att vi nu kanske på rak arm skulle gå att blott reglera lönerna, en reglering, som kanske kan vara uppgjord med sakkunskap, men dock icke undergått tillräcklig granskning. Jag tror, att vi befinna oss på en bättre och säkrare grund, om vi handla på det sättet.

Här är i landet en klagan öfver, att inspektionerna ute på linjen icke äro så effektiva, som de voro under en tidigare tid. Möjligen ligger förklaringen härtill däri, att nätet vuxit ut så betydligt, men det synes mig, som skulle det vara någon brist någonstades i organisationen. Jag reser rätt ofta på järnvägarne, och jag skulle kunna berätta en historia, som är, fruktar jag, ganska typisk; äfven om den endast berör en liten småsak, skall den dock kunna klargöra, att här bör någon förändring ske. Jag passerade en järnvägsstation någonstades och fann, att en dörr hängde blott på nedersta gångjärnet på ett sådant sätt, att den slog dem som skulle gå genom en annan dörr nästan i ansiktet. Jag gjorde ingen anmärkning och tänkte, att man skulle komma att reparera dörren. Men jag kom tillbaka 14 dagar därefter, och dörren hängde på samma sätt. Då gjorde jag anmärkning och fick af vederbörande den upplysning, att denna sak icke hörde under trafikafdelningen utan under banafdelningen! Jag skall icke gå djupare i vårt resonemang, men jag tror, att, när det gällde endast att sätta dit ett gångjärn, hvem som helst skulle kunna göra det, äfven om denna sak närmast kunde tillhört ban- och ej trafikafdelningen! Jag erbjöd mig själf att köpa gångjärnet och bära ansvaret, blott någon ville åtaga sig att sätta dit detsamma.

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

Jag tror, att vi i herr civilministerns anförande på förmiddagen fått ett löfte, att, hvad på honom ankommer, han vill bryta något med den slentrian, som hotar att växa oss alldeles öfver hufvudet, och jag anser, att det är ingen dag för tidigt att bryta med den. Vi hörde nyss herr vice talmannen och herr Starbäck framhålla. Vi hörde nyss herr vice talmannen och herr Starbäck framhålla. att det vore rent af hufvudlöst att gå och bevilja en lönereglering nu och så nästa år komma och säga: vi behöfva nu en omorganisation. En sådan kan då naturligtvis icke göras utan ny lönereglering, som medför ytterligare kostnader utöfver dem, som redan nu föreligga. Det blefve naturligtvis dyrare att göra organisationen då än nu. Det är af denna anledning jag ber att få understödja det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget i nu föredragna punkt.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman, mina herrar! Det är visserligen sant, att organisationsfrågan är en ganska omfattande fråga och att vi därför i utskottet kunnat hafva svårt att granska den. Men hvad vi alla veta, *det* är att det system, som nu existerar, har varit ganska mycket klandradt. Därför är det också alldeles klart, att, när ett system icke är bra, man måste försöka, så godt som möjligt är, att rätta till det så, att det blir bättre. Här har Kungl. Maj:t nu framlagt ett förslag, som — det få vi väl hvar och en erkänna — är bättre än det nuvarande systemet. Att det icke *i allt* tillfredsställer allas fordringar eller icke i allt kan vara idealiskt må vara en sak för sig. Ty idealet uppnår icke något förslag; det må komma från den ena regeringen eller den andra — vare sig från den ena civilministern eller den andra — det kan aldrig blifva *fullkomligt*, utan det kommer nog att behöfva bättras i den ena eller den andra delen.

Efter den lilla granskning, som jag hunnit ägna det föreliggande förslaget, har jag kommit till den åsikt, att detsamma har många företräden framför den nuvarande organisationen. Men hvad som för mig kanske är det viktigaste är, att oaktadt herr David Bergström, med den auktoritet han har eller anser sig hafva, försökt påvisa motsatsen, jag icke för min del kan säga annat, än att vi icke kunnat afgöra löneregleringsfrågan, därest vi icke taga jämväl organisationsförslaget. Och jag vill för min del icke taga på mitt ansvar, att löneregleringsfrågan vid denna riksdag faller. Jag tror att det är ett ganska stort ansvar, som de herrar taga på sig, som nu stå helt frankt och påstå, att det är så lätt att skilja på dessa frågor, därest de fingo sin vilja igenom. Nej, mina herrar, det är icke så lätt. Vi försökte i utskottet och tänkte oss in i, huruvida det skulle låta sig göra; men där blefvo vi på det klara med, att det icke gick att skilja frågorna. Men nu står emellertid herr David Bergström här och säger helt enkelt, att det är så ofantligt lätt att göra några förändringar i afseende å löneregleringsfrågan, några förändringar, som han skulle komma med efteråt; han skulle nämligen, sade han, föreslå två mindre förändringar och två viktigare

sådana. Han påstår, att det skulle vara så lätt att få igenom dessa, om kamrarna blott voro ense. Ja, mina herrar, det är en sak, men det är icke så säkert, att kamrarna alls blifva ense. Ty såsom vi nogsamt veta, drifves en helt motsatt mening i Första Kammaren än den, som gjorde sig gällande i utskottet, där man ansåg, att bibehållande af öfverdirektörerna skulle komma att verka organisationsförslagets fall. Då jag emellertid icke vill bidra därtill, kommer jag, herr talman, att yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag och låta dem, som vilja rifva sönder detta förslag, också få bära ansvaret, om frågan faller.

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

I detta anförande instämde herrar *Ström, Anderson* i Hasselbol, *Hellgren, Jönsson* i Gammalstorp, *Persson* i Killebäckstorp och *Mallmin*.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Det skulle nog förefalla mig lyckligast, om man kunde lösa dessa frågor skilda från hvarandra. Men min uppfattning är den, att såsom frågorna ligga, så *måste* de båda lösas, åtminstone till sina hufvuddelar, på en gång. Man har nu att taga hänsyn till Kungl. Maj:ts förslag med dess såväl förtjänster som fel. Och jag får för min del säga, att det synes mig, som om Kungl. Maj:ts förslag innefattade så många stora förtjänster, att man omöjligen kan taga på sitt ansvar att låta det falla. Men oaktadt allt detta, kan jag icke underlåta tycka, att förslaget äfven har sin Achilleshäl. Bristen hos förslaget är, efter mitt förmenande, att styrelsen är något för svag. Vi skola tänka på, att här gäller det dock vår största förvaltning, här gäller det en förvaltning, under hvilken stå fem starka distriktsstyrelser. Men ofvanpå dem eller i spetsen för dem skall stå en styrelse, som enligt förslaget är organiserad med en chef och en souschef, som i regel skall tillsammans med byrådirektörerna afgöra ärendena utom vid de tillfällen, då de andra sakkunniga skola inkallas. Om man betänker, att chefen vid många tillfällen är ute på resor, så är det souschefen, som jämte vederbörande byrådirektörer skall bestämma i dessa viktiga frågor. Jag tycker icke, att det är en tillräckligt stark styrelse. Det är mycket väl, att denne chef på detta vis får kraft och initiativ, men jag tror, att det skulle vara väl, om han jämte sig hade personer såsom en rådgifvande och kontrollerande myndighet. Jag vill icke, att de skulle hafva stämman jämte chefen, utan jag vill, att han skall vara den bestämmande och bjudande. Men det vore dock godt för honom att jämte sig hafva personer, som ständigt skulle närvara och sätta sig in i alla frågor och därför kunde gifva goda råd och på samma gång kontrollera. Därför vill jag i anslutning till herr David Bergström yrka, att, om det händer, att i stora och viktiga frågor olika meningar yppa sig, de sakkunnige icke allenast skola kunna reservera sig, utan att de äfven skola hafva möjlighet att få sådana frågor underställda civilministerns

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

pröfning. Det gäller dock frågor, som kunna gå löst på millioner. Någon rättelse därutinnan kan väl emellertid nu icke ske. Men jag har den bestämda uppfattningen, att antingen man vill på det sättet, som jag antydde, eller på annat likartadt sätt stärka styrelsen, så kan det mycket väl ske vid nästa riksdag.

Under förhoppning om att styrelsen på ett eller annat sätt kommer att stärkas utöfver hvad förslaget innehåller, kommer jag, herr talman, att lämna min röst för bifall till det här nu föreliggande förslaget.

Herr Bergström: Jag förstår väl, att herrarne vilja komma till slut på frågan. Men då herr Hans Andersson nyss upplyste kammaren om, att man inom statsutskottet har försökt — så föllo hans ord, om jag icke misstager mig — att skilja organisationsfrågan från lönerogleringsfrågan, så frågar jag: hvad vittnar detta om, mina herrar? Jo, det vittnar naturligtvis därom, att man inom statsutskottet icke funnit sig fullt redo att gå till ett beslut i organisationsfrågan, utan att man har ansett önskligt, att man kunde skilja denna fråga från den stora lönerogleringsfrågan. Nu har man emellertid icke lyckats däri, och då frågar herr Hans Andersson: Hvad kunna vi hafva för tillit till att det förslag, som herr David Bergström i detta afseende framställde, skall vara tillfyllestgörande, så att vi icke ett tu tre fördärfa lönerogleringsfrågan? Ja, kanske de af kammarens ledamöter, som icke hafva närmare sysslat med dessa ting, kunna hafva rätt svårt att följa med hvad jag nu säger; men herr Hans Andersson, som sitter i statsutskottet, bör alldeles gifvet få klart för sig, att de ändringsförslag, som jag sedermera, när jag kommer till andra och tredje paragrafen, ärnar att framställa, *de* kullvälta aldrig lönerogleringsfrågan. De gå nämligen ut på, att uti andra paragrafen det stycke, som är utmärkt med moment 2 och som handlar om de fem särskilda byrådirektörer, som skulle kunna få ett tilläggsarfvode per man utaf 1,500 kronor, att detta stycke, säger jag, skall, såsom själfallet är, gå bort, då man bibehåller, under detta år, öfverdirektörerna. Ja, mina herrar, icke lärer väl *detta* välta lönerogleringsfrågan. Ty om jag icke misstager mig — och det hörde vi ju för öfrigt redan af vice talmannens yttrande och det visste vi ju också i alla fall förut — komma vi under alla förhållanden att få yrkande på, att detta moment skall gå bort. Så icke kommer väl *det* yrkandet att välta lönerogleringsfrågan.

Det andra stället återfinner herr Hans Andersson på sidan 92 under moment 4, där det heter, att en distriktschef skulle finnas med ett arfvode af 8,000 kronor. Det är klart, att, då jag anser, att förhållandet icke är klareradt mellan den centrala förvaltningen och distriktsförvaltningarna, jag anser, att under detta år, till dess detta kan blifva klareradt, denne distriktschef icke bör tillsättas, utan, såsom hittills, trafikdirektören sköta distriktschefskapet. Och

detta gör, att jag, med strykande af bestämmelsen om distriktschef, i stället sätter in, att trafikdirektören skall tjänstgöra tillika som distriktschef och därför åtnjuta ett särskildt tilläggsarfvode af 500 kronor för år, d. v. s. att det nuvarande förhållandet skulle fortgå. Tror herr Hans Andersson, att *det* välter löneregleringsfrågan?

*Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forts.)

Hvad därefter den tredje saken beträffar, så gäller ändringen § 3. Där heter det, att i styrelsen skola finnas 16 byrådirektörer, däraf en är föreståndare för kontrollkontoret. I och med detsamma som jag bibehåller öfverdirektörerna under detta år, är det klart, att jag minskar byrådirektörernas antal, 16, med 5, motsvarande dem, som sköta öfverdirektörsbeställning, och således förvandlar jag siffran 16 till 11. Tror herr Hans Andersson, att *det* välter löneregleringen?

Herr Persson i Stallerhult: Jag har icke varit i tillfälle att vara närvarande i statsutskottet, då denna fråga slutbehandlades, men jag tillhörde den afdelning inom utskottet, hvilken hade den förberedande behandlingen däraf; och där ställde jag mig på den sida, som tillstyrkte bifall till utskottets nu framlagda förslag. Men jag får säga, att jag gjorde detta med den allra största tvekan; och jag ber att här få angifva några af de skäl, som gjorde mig tveksam.

Här är nu ifrågasatt att så godt som helt och hållet omskapa järnvägsstyrelsen och järnvägsförvaltningen; och man må säga hvad man vill, så innebär det nu föreliggande förslaget en djupt ingripande reform; och huru den i framtiden kommer att verka, huruvida den blir till fördel eller tvärtom, det kan väl ingen nu förutspå. Nu skall man, såsom det heter, göra distriktsförvaltningarna så själfständiga som möjligt — och det kan ju vara bra för den stora trafikerande allmänheten — men man behöfver väl beträffande dem endast erinra sig, huru det ställer sig med chefen för järnvägsstyrelsen, med generaldirektören. Kungl. Maj:t har ju måst framställa förslag om förhöjd aflöning för honom af ända till 30,000 kronor; och hvarför? Jo, på det att man måtte få den insiktsfullaste och mest energiske mannen på denna plats. Utskottet har ju nedsatt summan till 20,000 kronor, men i alla fall har det föreslagits 30,000. När nu distriktscheferna skola blifva lika själfständiga, som generaldirektören förut varit, så är det ju alldeles naturligt, att man icke kan få så insiktsfulla och dugande män för den föreslagna summan af 10,000 kronor. För att kunna få dessa 5 generaldirektörer — jag vågar kalla dem så, hvar och en på sin plats — måste man således inom den närmaste tiden äfven komma och föreslå högre aflöning för dem. I annat fall kunna de ju icke handla så själfständigt och vara så insiktsfulla män, som det är erforderligt. Detta är ett af de skäl, som vållat min tveksamhet att tillstyrka utskottets förslag. Jag gjorde det emellertid i alla fall; ty framtiden får ju, såsom det så vackert heter, bättra på saken allt efter behofvet.

En af anledningarna, hvarför jag kunde gå med på utskottets

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forts.)

förslag, var, att utskottet försökte att stärka järnvägsstyrelsens ställning. Ty huru man än betraktar den föreslagna organisationen af järnvägsstyrelsen, så måste det väl medgifvas, att denna styrelse hädaneftter blir mycket svag. Distriktsförvaltningarna hafva ju sin distriktschef och sina ban-, maskin- och trafikdirektörer; men hvad har järnvägsstyrelsen? Generaldirektören får ju visserligen sin souschef, som det heter, och dessa två fullmäktige att tillkalla och rådgöra med, när han så för godt finner. Men i alla fall: öfverdirektörerna äro borta. De mest insiktsfulla männen skola skiljas från styrelsen. Organisationskommittén har visserligen föreslagit afdelningschefer, som skulle på visst sätt ersätta öfverdirektörerna, fastän under ett annat namn. Men sedan Kungl. Maj:t på grund af uttalanden af två reservanter inom kommittén strukit bort dessa chefsbefattningar inom styrelsen och därigenom gjort styrelsen synnerligen svag, så fanns det för den, som var tveksam om riktigheten häraf, ju intet annat att göra än att på något sätt söka råda bot härpå; och då fanns det ingen annan utväg än att betala. Och trots det att jag, såsom herrarna nog veta, tillhör de mest sparsamhetsvänlige, så måste jag i alla fall hålla på, att man här måste bereda Kungl. Maj:t tillfälle att betala så, att järnvägsstyrelsen må kunna få kunniga män både på det ena området och det andra, så att generaldirektören må hafva dylika män att rådgöra med i förekommande frågor.

Herrar Ekman, Starbäck och Thorsson hafva talat så vackert för utskottets förslag; men de hinna ju ej längre än till detta botemedel, som utskottet föreslagit, nämligen penningar. Sedan komma alla dessa herrar och yrka afslag på förslaget därom och säga: »för all del, vi skola ej bevilja 1,500 kronor till hvar och en af dessa afdelningschefer.» Det går ju mycket väl för sig att klandra ett bestående förhållande; men hvad är det egentligen att klandra i dessa bestående förhållanden? Statens järnvägar hafva under dessa klandrade förhållanden, d. v. s. under öfverdirektörssystemet, gått så framåt, att man verkligen kan stå förstummad inför ett dylikt framåtskridande. Nu hafva kommitterade i sitt betänkande sagt, och Kungl. Maj:t har återopat det i statsrådsprotokollet, att det icke rådt någon egentlig samverkan mellan dessa ban-, maskin- och trafikafdelningar, utan att det har varit en tredelning af järnvägsstyrelsen. Jag vill aldrig utan verkliga skäl klandra det bestående, ty klandrar man ett system, så kan man ej undgå att klandra äfven de personer, som suttit såsom chefer enligt detta system; och det vill jag icke vara med om. Det kan komma tider, då, huru högt man än betalar chefen, denne kan behöfva att vid sin sida hafva så kunnige män, som cheferna hitills haft i dessa öfverdirektörer. Öfverdirektörerna äro väl dock de kunnigaste männen, hvar och en på sitt område. På maskinafdelningen skall väl öfverdirektören vara den kunnigaste mannen, och på samma sätt med öfverdirektörerna på ban- och trafikafdelningarna. Men huru tro herrarna, att general-

direktören skall kunna få ersättning för dem i souschefen eller i de två fullmäktige, som han en och annan gång inkallar? För min del tror jag icke, att han får det. Det har sagts, att dessa öfverdirektörer varit så själfständiga. Ja väl, men är det att undra på, om t. ex. öfverdirektören för maskinafdelningen, hvilken måste vara den mest kunnige mannen på sitt område och hvilken har hand om lokomotiv och annan materiel för tiotals millioner kronors värde, är det att undra på, att han får råda någorlunda själfständigt? Det kan hända, att generaldirektören icke har så mycket insikter på detta område. Men sådana män skola klandras och sopas bort; och man tror, att det skall gå bättre sedan. Det tror jag icke; men jag böjer mig för den tid, hvori vi nu lefva, och för dess tro, att allt är bra, bara det går fort och affärsmässigt.

Nu har åtminstone afdelningen trott, att om Kungl. Maj:t får de omtalade 1,500 kronorna till hvar och en af 5 byrådirektörer och tillika får den rätt, som finnes omnämnd i en af paragraferna här i förslaget, att kanske utifrån, från det allmänna lifvet och de praktiska yrkena, taga in praktiskt folk att sitta såsom främste män på hvar och en af dessa afdelningar samt tilldela dem den högsta aflöningen från första dagen och kanske dessutom dessa 1,500 kronor, afdelningen har, säger jag, trott, att man därigenom skulle kunna få personer, som i viss mån ersatte öfverdirektörerna. Det är detta, som gjort, att jag kunnat gå med på förslaget. Betalar man icke detta, så är det alls icke möjligt att få sådana män, som kunna stå i ansvar för och rätt förvalta och leda hvar och en sin afdelning. Det må bli hvilken generaldirektör som helst och hvilka distriktschefer som helst, så går det icke att sköta ett sådant verk som statens järnvägar, om det icke finnes en styrelse, som har vilja och insikter, för hvilka distriktscheferna och till och med generaldirektören i vissa fall måste böja sig.

Jag har velat säga detta till försvar för öfverdirektörerna. Jag har varit i tillfälle att arbeta tillsammans med en öfverdirektör och att se, hvilka gedigna kunskaper och hvilka insikter den mannen hade, och huru väl han förestod sin afdelning; och det bör icke ske, att han lämnar sin plats med sådana orlofsedlar, som här i Kungl. Maj:ts proposition blifvit gifna åt öfverdirektörerna.

Det hade ju varit mycket mera att tillägga; men det är nog icke skäl att vidare uppehålla tiden därmed. Jag kan dock icke underlåta att ännu en gång påpeka, hvad organisationskommittén anfört om dessa så högt bepröfvade chefers förvaltning. Kommittén säger: »Utöfver den öfverflyttning af förvaltningsuppgifter från styrelsen till distriktsförvaltningarna, som kommittén finner redan nu böra äga rum, anser nämligen kommittén, att en dylik öfverflyttning bör ske tid efter annan i allt större utsträckning, allteftersom distriktsförvaltningarnas förmåga att upptaga högre sådana uppgifter ökas genom större vana vid en själfständig ämbetsutöfning samt styrelsen hinner utarbete normerande regler, efter hvilka

*Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forts.)

*Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forts.)

distriktsförvaltningarna hafva att handlägga de särskilda ärendena.» Således, de skola arbeta sig in i förhållandena. Man tager bort de förnämsta männen, och man sätter in andra i stället; och dessa senare skola därefter arbeta sig in i sin nya ställning. Huru skall det gå under öfvergångstiden? För öfrigt tror jag icke, att det kommer att gå väl med en omorganisation, som skett på ett så hastigt sätt, och som är så afvikande från kommittémajoritetens mening, att den endast stöder sig på två reservanter inom kommittén; ty man må säga hvad man vill, så lära väl icke två reservanter uppväga majoriteten.

Med det sagda har jag velat antyda de skäl, som gjort, att jag på afdelningen varit mycket tveksam i fråga om att gå med på detta förslag; och hade jag varit i tillfälle att i utskottet taga del i arbetet med denna fråga, är det naturligt, att jag väl äfven där hade ställt mig på samma sida, ehuru mycket tveksam. Nu kommer jag i alla fall att gifva min röst åt ett sådant förslag som detta, det må gå hur det kan i framtiden.

Herr vice talmannen: Herr talman! Endast ett par ord med anledning af den siste ärade talarens yttrande. Jag tror, att den tanke, som genomlöpte den ärade talarens anförande, har rätt stor utbredning i Första Kammaren. Där har kanske en sådan tanke ännu bättre resonansbotten, än hvad jag tror förhållandet är i Andra Kammaren. Det går mycket väl för sig att stjälpas ikull det framlagda förslaget, något, som man helt säkert gör, om vi hjälpas åt litet hvar här i kammaren, men att den ärade talare jag syftar på skulle vilja lämna sin medverkan därtill vill och kan jag icke tro, eftersom han kunde sluta sitt anförande med de orden, att han skulle rösta för det föreliggande förslaget, och det glädde mig.

Herr Bergström, som är oppositionens starke ledare här, har ju icke en, utan två gånger betonat, att han är emot öfverdirektörssystemet; han vill ha bort det. Herr Carl Persson synes vara snarare för än emot öfverdirektörsinstitutionens bibehållande; och på den grund att förslaget skulle taga bort denna institution, är han icke riktigt nöjd med förslaget. Jag undrar, om icke detta mer än någonting annat karakteriserar den verkliga ställningen och de verkliga förhållandena i kammaren, nämligen att man icke är nöjd med hvad som bjudes, men har icke något annat att sätta i stället för det man vill ha bort.

Nu vill det emellertid förefalla mig, som om vi ej böra omintetgöra förslaget. Jag tror i alla fall icke, att förslaget förtjänt ett så hårdt öde; ty vi måste väl ändå erkänna, att, om än det varit kort tid för Kungl. Maj:ts regering att utarbete det, det har nedlagts ett allvarligt arbete på detsamma. Och skulle det vara så, att förslaget icke är fullkomligt, hvilket det helt säkert icke är — och när inträffar fullkomligheten här i lifvet —

så går det väl för sig att göra rättelser längre fram. Jag håller före, att kammaren gör rättast och bäst uti att antaga det föreliggande förslaget, och vidhåller därför mitt förut gjorda yrkande.

*Angående
löneroglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman, mina herrar! Jag har i mitt förra anförande icke sagt, att detta förslag skulle vara idealiskt. Jag sade tvärtom, att det naturligen hade sina brister och att jag hade varit något tveksam beträffande detsamma, emedan vi haft så kort tid på oss. Men jag är fullt öfvertygad därom, att, om det också finnes brister i detta förslag, såsom det naturligtvis finnes i alla förslag, dessa brister kunna i en framtid rättas. Detta organisationsförslag är dock i alla fall ett förslag, i fråga om hvilket man ser, hvart det leder; men hvad har herr David Bergström presterat? Jo, ett rent afslagsyrkande. Han har icke ens gifvit oss konturerna af hvad som skulle sättas i stället. Allt hvad vi få veta, är, att vi skola afslå utskottets förslag, och att vi skola söka att få fast i en stark karl, som kan reda upp saken, men det är icke säkert, att, ifall förslaget nu faller, vi genast kunna få fast i en karl, som kan reda upp saken på ett sätt, som passar för alla.

(Forts.)

Herr Bergström sade vidare, att det vore så lätt att skilja lönerogleringen och omorganisationen från hvarandra; men jag vill fråga herr Bergström, hur lätt det blir, om Första Kammaren nu fattar sitt beslut i öfvensstämmelse med det föreliggande förslaget och Andra Kammaren afslår den del af detsamma, som utgör själfva organisationen. Då kan det hända, att herr Bergström får det litet svårare att reda sig. Jag skulle för min del icke vilja vara i den ställningen; och jag begärde ordet för att säga, att om detta förslag skall falla, så skall det icke falla på mitt ansvar.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Friherre Adelswård: Herr talman, mina herrar! Beträffande lönerogleringsfrågan skulle jag blott vilja i ett afseende uttala min mening, och det är med hänsyn till det nya ord, den nya titel, som kommittén har ansett sig böra föreslå till införande i fråga om järnvägarnes personal, nämligen titeln »befattningshafvare». Det påstås, att vi svenskar äro mycket svaga för titlar, och det förefaller mig, som om detta förhållande nu hade inverkat, då man ju rent af konstruerat fram ett för svenska språket fullkomligt främmande namn — jag menar, som sagdt, ordet »befattningshafvare». Det har ju varit i en mycket loflig afsikt, som man föreslagit detta nya namn. Man har nämligen sagt, att de gamla benämningarna »tjänstemän» och »betjante» beteckna en viss klasskillnad, som ej var lämplig. Jag kan emellertid ej finna, att man nått det afsedda målet, enär man sedan delat upp dessa »befattningshafvare» i en högre och en lägre grad. Jag menar alltså, att denna förändring ej är lämplig. I detta afseende ansluter jag mig helt och hållet till herr Starbäcks m. fl. motion i ämnet.

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.

(Forts.)

Hvad själfva organisationsfrågan beträffar, så är förhållandet med mig detsamma som med, enligt hvad jag tror, många andra af kammarens ledamöter, nämligen att det på grund af det hopande af olikartade och stora arbeten, som i Riksdagens sista timme har skett, har blifvit mig alldeles omöjligt att grundligt sätta mig in i denna fråga. Härför kan man visserligen svara, att det är vår ensak, om vi ej kunnat sätta oss in i den, och att Riksdagen ej därför kan vänta med dess afgörande. Men herrarne måste medgifva, att det är något motbjudande i att nödgas gå fram och lägga sin röst i och för ett afgörande af en sak, hvarom man på grund af de hopade göromålen icke har kunnat bilda sig en bestämd öfvertygelse.

Jag vill ej säga, att icke jag tror, att detta organisationsförslag i stort sedt och beträffande de principer, hvarpå det hvilat, utgör en förbättring af den nuvarande organisationen. I ett hänseende emellertid, där jag verkligen anser mig hafva kommit så in i frågan, att jag kan hafva ett själfständigt omdöme, anser jag likvisst, att det i sig innesluter en anmärkningsvärd brist. Det är nämligen i det hänseendet, att man har lagt järnvägsbyggnaderna under trafikförvaltningen. För ett år sedan deltog jag i arbetet inom en kommitté, som hade till uppgift att uppgöra förslag om ett särskiljande af järnvägsbyggnadernas förvaltning och ledningen af statens järnvägsbyggnader från trafikförvaltningen. Denna kommitté kom, som jag tror på mycket goda skäl, till det resultat, att det vore af mycket stor vikt och nytta, att ledningen af dessa arbeten skildes från trafikförvaltningen. Man måste särskildt med tanke på de mycket stora järnvägsbyggnadsarbeten, som förestå enligt nu föreliggande förslag, beklaga, att ingen hänsyn tagits härtill, utan att järnvägsbyggnaderna fortfarande skola ledas af trafikförvaltningen. Jag tror, att, när det rör sådana företag som statens järnvägar, det kan vara nyttigt att göra jämförelser med liknande privata företag, hur man nämligen där skulle sköta den saken. Jag hemställer till dem af eder. mina herrar, som känna till, huru privata järnvägar förvaltas, om ni tro, att ett stort järnvägsbolag, som har en trafikförvaltning för sin järnväg samt beslutar att göra en ny stor järnvägsbyggnad och sålunda betydligt utvidga sin verksamhet — att, säger jag, ett sådant bolag skulle öfverlämna detta mera tillfälliga arbete till trafikförvaltningen? Jag är alldeles öfvertygad om, att detta icke i något fall skulle inträffa, och det därför, att trafikförvaltningen är en alldeles särskild sak, som ej har med själfva järnvägsbyggandet att göra.

Nu har man sagt, att löneregleringsfrågan är så intimt förbunden med organisationsfrågan, att, om ett uppskof skulle ske med den senare, därmed äfven den förra skulle falla. Jag vill härvidlag endast betona, att jag har svårt att tro, att någon fara härför föreligger. Jag kan ej tänka mig annat, än att det uppskof, som eventuellt skulle visa sig nödvändigt beträffande organisationsfrågan

och som för öfrigt ej kunde vara mer än några månader — den frågan kan ju nämligen afgöras redan i början af nästa riksdag — ej behöfde vara ett hinder för, att vi nu här antaga löneregleringsfrågan i tillämpliga delar, d. v. s. med de undantag, som äro nödvändiga beträffande de nya platser, som af en omorganisation skulle betingas.

På grund af de nu anförda skälen ansluter jag mig till den åsikten, att man väl bör antaga löneregleringsförslaget i tillämpliga delar, men däremot låta omorganisationsfrågan anstå, så att vi hinna något så när sätta oss in i densamma.

Herr Ekman i Mo gård: Herr talman, mina herrar! Jag ber om ursäkt därför att jag för andra gången i dag begärt ordet, ty jag förstår väl, att herrarne önska proposition i den föreliggande frågan så fort som möjligt. Men jag tror ändå, att det kan vara önskvärdt, att, innan vi gå att votera i denna sak, vi en smula mot hvarandra väga skälen för och emot det nu föreliggande förslagens antagande.

De skäl, som här blifvit anförda för förslagens antagande, de äro ju dels det, att vi därigenom skulle få denna fråga löst och därtill löst på ett sätt, som ju åtminstone många af oss anse praktiskt, och dels det, att vi därigenom skulle få starka distriktsförvaltningar — ett önskemål, som alla uttalat sig för. Det är nämligen, såvidt jag kan förstå, ingen af de talare, som yttrat sig, som gjort någon invändning mot denna princip i det nu föreliggande förslaget. Jag skall ej fästa mig vid de smärre skäl för eller mot förslaget, som blifvit anförda, t. ex. det, att Första Kamraren redan antagit det, eller det, att det kunde blifva nödvändigt att företaga en återremiss till statsutskottet för att verkligen få den frågan utredd, hur vi, i händelse af bifall till herr Bergströms uppskofsyrende, böra ordna det med löneregleringen. Ty med allt förtroende för herr Bergströms förmåga härvidlag, måste jag dock säga, att vi ej kunna klippa af löneregleringen uppe vid topparne och låta allt det öfriga åka med, utan vi måste, som herr civilministern också påpekade, se till, hvilka löner det i öfrigt är, som beröras af denna organisation, och detta kan ej ske utan återremiss till utskottet. Men, som jag på förmiddagen sade, riksdagsarbetet *måste* hafva sin tid. Allt detta är ju sålunda smärre skäl, men om vi nu vända uppmärksamheten till de skäl mot organisationens antagande, som man velat framhålla såsom allvarliga och viktiga, så finna vi, att de till antalet egentligen äro trenne. Det första, som också den siste talaren upprepade, är, att man här icke inkluderat en särskild kommission, som skulle hafva hand om järnvägsbyggandet. Jag tror verkligen, att det har blifvit tillräckligt ådagalagdt, att lika litet, som den nuvarande organisationen lägger något hinder i vägen för att åstadkomma en sådan tillbyggnad

*Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forts.)

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

eller utvidgning, lika litet skulle den föreslagna organisationen göra det.

Det andra skälet har varit, att de föreslagna fullmäktige ej hafva den rätt att referera till civilministern, som herr Bergström så skarpt påyrkat. Ja, det är också en sak, som ganska lätt kan tilläggas. Jag frågar för öfrigt: kan det vara lämpligt att slå ihjäl hela detta organisationsförslag därför att de två fullmäktige i järnvägsstyrelsen ej skulle hafva denna rätt att referera till civilministern? Min mening är, att man får taga detta noga i öfvervägande, innan man tager på sitt ansvar att af dylik anledning omkullslå det hela.

De nu anförda tvenne skälen, som för öfrigt blifvit upprepade af herr Biesèrt, äro de hufvudsakliga. Herr Biesèrt kom med ytterligare ett, nämligen beträffande järnvägsrådet: därom hade ej Kungl. Maj:t yttrat sig. Nej, det har visserligen ej Kungl. Maj:t gjort, och det är jag rätt ledsen öfver, men jag är det af en anledning motsatt den af herr Biesèrt anförda. Den nämligen, att jag önskat att få påyrka järnvägsrådets *afskaffande*, när de föreslagna tvenne fullmäktige komma till. Jag anser nämligen järnvägsrådet då blifva öfverflödigt. Men den frågan föreligger ej nu, och därför få väl herr Biesèrt och jag nöja oss med att taga upp den samma vid ett lämpligare tillfälle.

Herr Bergström har betonat, att han ej går öfverdirektörernas ärenden. Jag är fullständigt förvissad om, att hvad herr Bergström säger är sant, men jag vågar påstå, att om han verkligen gått öfverdirektörernas ärenden, hade han ej kunnat föra deras talan på ett kraftigare sätt än hvad han gjort.

Huruvida öfverdirektörsinstitutionen är populär i landet eller ej, kommer nu voteringen att utvisa; men jag tror, att den *ej* är populär. Jag vidhåller mitt yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr talmannen jämlikt de därunder gjorda yrkandena proposition dels på godkännande af utskottets förslag till lydelse af förevarande moment, dels ock på godkännande af det förslag till momentets lydelse, som under öfverläggningen framstälts af herr Bergström; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner statsutskottets förslag till § 1 mom. 1 i aflöningsreglemente för befattningshafvare vid statens järnvägar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag till lydelse af nämnda moment, som under öfverläggningen framstälts af herr Bergström.

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

Omröstningen utföll med 149 ja mot 58 nej; och hade kammaren alltså godkänt utskottets förslag.

Mom. 2—4.

Godkändes.

Enligt utskottets förslag skulle mom. 5 erhålla denna lydelse:

Mom. 5. Öfriga vid statens järnvägar anställda befattningshafvare tillkommer arfvode enligt bestämmelserna i § 2 af detta aföningsreglemente.

Arfvode, med undantag af det till generaldirektören och till öfverdirektören utgående, som öfverstiger 3,900 kronor, fördelas till två tredjedelar i lön och en tredjedel i tjänstgöringspenningar. Af arfvode till belopp af 3,900 kronor och därunder intill 2,100 kronor utgöra tre fjärdedelar lön och en fjärdedel tjänstgöringspenningar samt af arfvode å 2,100 kronor och därunder fyra femtedelar lön och en femtedel tjänstgöringspenningar.

Sedan första stycket i momentet föredragits, lämnades på begäran ordet till

Herr Larsson i Lund, som anförde: Herr talman! Under hänvisning till hvad jag under mitt anförande under förmiddagen yttrat, tillåter jag mig här förnya mitt yrkande om bifall till den af herr Starbäck m. fl. vid betänkandet fogade reservationen och att alltså benämningen »befattningshafvare» må utbytas mot »tjänsteman», samt att åt utskottet må uppdragas att vidtaga de förändringar i fråga om reglementets affattning, som på grund af bifall till reservationen kunna påkallas.

I detta anförande instämde herrar Olsson i See, Berglund, Starbäck, Söderberg i Hobborn, Larsson i Göteborg, Lundgren, Branting, Kjellberg, Lindqvist, Höjer, Ekman i Mo gård, Gustafsson i Mjölby, Johansson i Jönköping, Lindberg, Zetterstrand, Nilsson i Malmö, Thorsson, Nilson i Örebro, Eriksson i Elgered, Hammarström, Larsson i Västerås, Ersson, Warburg, Wavrinsky i Stockholm, Berg i Stockholm, Lovén, Martin, Staaff, Bergström, Hörnstén och Andersson i Baggböle.

Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

Herr vice talmannen: Herr talman! Jag skall för min del icke hålla på ordet befattningshafvare, ty ordet är onekligen tungt. Hade man haft något annat ord att sätta i stället, som bättre hade uttryckt hvad man med denna benämning menat, anser äfven jag det hade varit bättre. Redan inom utskottet har jag varit en af dem, som mycket ha tänkt på, hvad man skulle föreslå i stället för detta tunga ord »befattningshafvare», men fåfängt har man försökt att få något ord att ersätta detta med. Är det nu så, att kammaren tycker, att det är mera tillfredsställande att använda ordet tjänsteman i stället för befattningshafvare, så skall jag icke för min del sätta mig däremot.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter af herr talmannen gifna propositioner i ämnet biföll kammaren det af herr Larsson i Lund under öfverläggningen framställda yrkandet.

Sista stycket af mom 5.

Godkändes.

För § 2 mom. 1:o) hade utskottet föreslagit denna lydelse:

1:o) Till annan befattningshafvare i styrelsen än de i 1 § mom. 1—4 här ofvan nämnda utgår aflöning dels såsom arfvode och dels, där bostad in natura icke åtnjutes, i form af ersättning för bostad och bränsle, allt enligt följande stat med däri i förekommande fall angifna högsta och lägsta belopp för år räknadt. Där ersättning för bostad och bränsle icke är i staten med visst oföränderligt belopp angifven, utgår samma ersättning med 40 procent af arfvodet med den i staten bestämda begränsning. Nämnda ersättning anses tillhöra lönen.

	Arfvode		Ersättning för bostad och bränsle		Summa aflöning	
	lägst Kr.	högst Kr.	lägst Kr.	högst Kr.	lägst Kr.	högst Kr.
<i>Befattningshafvare af högre grad.</i>						
Byrådirektör	4,800	5,700	1,800		6,600	7,500
Arkitekt						
Matematiker						

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

	Arfvode		Ersättning för bostad och bränsle		Summa aflöning	
	lägst Kr.	högst Kr.	lägst Kr.	högst Kr.	lägst Kr.	högst Kr.
Kamrerare och föreståndare för kammarkontoret						
Förste aktuarie och föreståndare för statistiska kontoret						
Milkontrollör och föreståndare för milkkontoret	4,200	5,100	1,500		5,700	6,600
Ombudsman						
Revisor och föreståndare för revisionskontoret...						
Förste kontrollör						
Byråingenjör af 1:a klass						
Kassör						
Registrator						
Notarie						
Byråingenjör af 2:a klass	3,300	4,200	1,320	1,500	4,620	5,700
Förrådsförvaltare						
Kontrollör						
Förste bokhållare						
Underingenjör.....	2,400	3,600	960	1,100	3,360	4,700
Manlig bokhållare	2,100	3,300	840	1,100	2,940	4,400
Ritare						
Manlig kontorsskrifvare	1,500	2,700	600	850	2,100	3,550
Kvinnlig bokhållare	1,500	2,100	600	650	2,100	2,750
» kontorsskrifvare	1,080	1,500	400		1,480	1,900
<i>Befattningshafvare af lägre grad.</i>						
Vaktmästare	840	1,200	—	—	840	1,200
Manligt kontorsbiträde...	840	1,200	336	480	1,176	1,680

Vaktmästare erhåller bostad in natura. Förste vaktmästaren erhåller ett tilläggsarfvode af 200 kronor om året.
Kontorsbiträde, som tjänstgör som förman å biljettryckeriet, kan erhålla ett tilläggsarfvode af högst 180 kronor om året.

Anm. Tilläggsarfvode anses som extra inkomst och må förty icke ens till någon del uppållas af befattningshafvare, då han ej tjänstgör.

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

Reservationer hade vid detta moment afgifvits af:

herr *E. Fränckel* och friherre *N. A. H. Palmstierna*; samt

herrar *I. Wijk*, greve *A. F. C. Wachtmeister*, *E. Fränckel*, *Hammarlund*, *Persson* i Tällberg, *Larsson* i Lund och *Ekman* i Mo gård, hvilka i anledning af herr Högglunds och herr Kjellbergs motioner yrkat, att utskottet skulle hemställa, att till kvinnlig kontorsskrifvare måtte utgå i arfvode lägst 1,080 kronor och högst 1,800 kronor, i ersättning för bostad och bränsle 400 kronor, eller sammanlagdt lägst 1,480 och högst 2,200 kronor.

Inledningen samt af aflöningsstaten förslaget till aflöning för *byrådirektör—manlig bokhållare*.

Godkändes.

Utskottets förslag i fråga om aflöningen åt *ritare* och *manlig kontorsskrifvare* föredrogs härefter; och yttrade därvid

Herr af Burén: Jag har vid denna riksdag väckt en motion för att få öfvergångsbestämmelserna enligt Kungl. Maj:ts förslag i någon mån ändrade i fråga om kontorsskrifvare och stations-skrifvare. Då Riksdagen helt nyligen beslutat, att assistenter vid telegrafverket skola anställas med en minimilön af 2,100 kronor, men motsvarande tjänstemän vid statens järnvägar ha endast 1,500 kronor i begynnelselön, så har jag häri funnit en orättvisa, som det synes mig, att Riksdagen borde i denna stund söka afhjälpa. Min motion afser de kontorsskrifvare och stations-skrifvare, som redan äro anställda vid statens järnvägar, hvilka enligt Kungl. Maj:ts och statsutskottets förslag skulle bli likställda med dem, som hädan-efter utnämnas med mindre kompetensvillkor än de förut anställda. Jag vågar därför i korthet anhålla, att kammaren måtte lämna sitt bifall till den vid denna punkt af herr Starbäck afgifna reservationen.

Med herr af Burén instämde herrar *Wavrinsky* i Stockholm, *Johansson* i Jönköping, *Berg* i Göteborg, *Camitz*, *Centerwall* och *Lindh* i Gäfle.

Herr talmannen yttrade nu: Jag vill fästa uppmärksamheten på, att herr af Buréns yrkande hänför sig till afdelningen II punkt a) i utskottets hemställan, och torde jag få upptaga yrkandet, när vi komma till den punkten.

Kammaren godkände häruppå utskottets förslag beträffande aflöningen åt *ritare* och *manlig kontorsskrifvare*.

Efter föredragning af utskottets förslag i fråga om aflöningen åt *kvinnlig bokhållare* begärdes ordet af:

Herr Kjellberg, som yttrade: Herr talman! I afseende på de kvinnliga bokhållarna har jag tillsammans med tvenne andra ledamöter af kammaren framlagt en motion, som af utskottet afstyrkts, och hvilken går ut på att med 300 kronor höja de olika lönegraderna för de kvinnliga bokhållarna. De skulle nämligen enligt den framlagda motionen börja med ett arfvode af 1,800 kronor och komma upp till 2,400 kronor. Denna framställning har motiverats särskildt med två skäl. Det första var, att vi ansågo lämpligt, att den lägsta lönegraden för dessa bokhållare icke var lägre än den högsta lönegraden för de befattningar, som voro närmast under. Det andra skälet, som framdrogs, var, att det gentemot 130 kvinnliga kontorsskrifvare endast finnes 7 bokhållare, så att på det hela taget avancemangutsikterna för dessa kvinnliga kontorsskrifvare äro ytterligt små. Beträffande den föreslagna hyresersättningen, så öfverensstämmer den ju med hvad utskottet föreslagit. Jag skall tillåta mig att vid denna punkt för min del yrka bifall till den af mig väckta motionen.

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

I detta anförande instämde herrar *Warburg, af Callerholm, friherre Bonde, Wavrinsky* i Stockholm, *Wallis, Berg* i Stockholm, *Branting, Lindh* i Gäfle, *Johansson* i Jönköping, *Berg* i Göteborg, *Rydén* och *Lindhagen*.

Herr vice talmannen: Herr talman! Jag tycker icke, att det finnes några goda skäl för den siste talarens förslag: Då kvinnliga kontorsskrifvare såsom begynnelselön erhålla 1,500 kronor, som sedermera stiger till 2,100, kronor och då ersättning för bostad och bränsle i den lägre aflöningsgraden utgår med 600 och i den högre med 650 kronor och de sålunda kunna komma upp till en aflöningssumma af 2,750 kronor, undrar jag, om icke dessa kvinnliga bokhållare vid sådant förhållande kunna finna sig nöjda. Jag tillåter mig att yrka bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr *Lindblad* instämde häruti.

Herr Kjellberg: Herr talman! I anledning af vice talmannens yttrande vill jag endast fästa uppmärksamheten på, att det visserligen är så, att, om man inberäknar hyresersättning i arfvodet, förhållandena se bättre ut, än som jag nyss skildrade dem. Men i den motion, jag framlagt, gingo vi ut ifrån, att hyresersättning i den lägre graden för kontorsskrifvare skulle kunna höjas till 600 kronor, och i så fall blir icke differensen den, som vice talmannen framhöll. Det kommer väl framdeles något yttrande om detta vid punkten om de kvinnliga kontorsskrifvarna. Jag anser fortfarande trots detta, att äfven om man räknar in hyresersättning, bör man kunna taga hänsyn till de förhållanden jag nyss nämnt, nämligen

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.

att en bokhållare icke bör börja med en lönegrad, som är lägre än den högsta kontorsskrifvareaflöningen.

(Forts.)

Herr Bergström: Herr talman! Jag tillåter mig för min del att instämma med herr Kjellberg i afseende å lönerna för kvinnliga bokhållare och tillika i detta sammanhang fästa uppmärksamheten vid en annan sak, som kanske icke är mindre viktig för de personer, hvarom nu är fråga. Vid sistlidet års riksdag beslöts på framställning af Kungl. Maj:t att anvisa medel till ett antal kvinnliga bokhållare vid statens järnvägars styrelse. Detta behof framhölls då mycket starkt af järnvägsstyrelsen, som påvisat, att dylika kvinnliga bokhållare i många fall skulle kunna göra tjänst fullt lika väl som de manliga tjänstemännen och att särskildt en del platser kunde väl besättas med kvinnliga bokhållare under den närmaste tiden. Det har förefallit mig, jag kan icke komma från detta, som om järnvägsstyrelsen, när den sistlidne höst gick in med framställning om tillsättande af ett mindre antal af dessa kvinnliga bokhållareplatser och samtidigt om inrättande af ytterligare ett antal manliga bokhållareplatser, i någon mån handlade i strid mot den framställning, som styrelsen tidigare gjort till Kungl. Maj:t, och hvilken låg till grund för Kungl. Maj:ts framställning vid sistlidet års riksdag. Jag vill icke påstå, att hvarje sådan manlig bokhållareplats, som då föreslogs, med fördel kunnat besättas med kvinnlig tjänstinnehafvare, men jag tror, att de flesta af dem skulle kunnat med sådana besättas.

Vi erinra oss nog här i Riksdagen, hurusom det en gång inträffade och här i kammaren blef påtaladt af en numera afliden ledamot på stockholmsbänken, att, sedan Riksdagen fattat beslut om inrättande af en del kvinnliga tjänster vid postverket, medel, som för detta ändamål blifvit anvisade, i stället gingo till manliga tjänstinnehafvare. Något sådant förekommer visserligen icke i detta fall, men det pekar på någonting i samma riktning. Jag har därför velat fästa uppmärksamheten härpå och hemställa, att chefen för civildepartementet i detta afseende måtte hålla en noggrann hand öfver järnvägsstyrelsen.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Juhlin: Ja, det förhåller sig verkligen, såsom herr Bergström sade, att åtskilliga bokhållarplatser vid slutet af förra året besattes med manliga i stället för kvinnliga innehafvare. Emellertid har järnvägsstyrelsen på min begäran afgifvit en förklaring, som jag visat för herr Bergström och af hvilken framgår, att *en* af dessa platser möjligen hade kunnat besättas med en kvinnlig innehafvare. Därmed är dock icke uteslutet, att äfven de återstående platserna, som af Riksdagen i fjol beslötos, komma att besättas med kvinnor. Jag tror mig till och med kunna garantera detta.

Herr Hammarlund: Herr talman! Frågan om de kvinnliga bokhållarnes aflöning var helt naturligt före inom statsutskottet, och med anledning af herr Kjellbergs motion var det på tal, huruvida man skulle vidtaga någon förhöjning i hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Men det var just den omständigheten, som herr Bergström redan påpekat, nämligen att dessa befattningar så nyligen som ifjol beslötos och att lönerna för dem då fastställdes, som gjorde att man icke ansåg sig böra gå utöfver hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Lönerna för dessa kvinnliga bokhållare reglerades i fjol på det sätt, att de skulle åtnjuta lägst 1,800 och högst 2,400 kronor. Då därtill lägges dyrtidstillägget, blir lönen lägst 1,980 och högst 2,640 kronor. Under sådana förhållanden ansåg man, att det vore tillräckligt att bestämma lönerna till de belopp, utskottet föreslagit, nämligen 2,100 och 2,750 kronor.

Jag har velat lämna denna förklaring, hvarför utskottet icke velat gå längre än Kungl. Maj:t föreslagit. Annorlunda ställer det sig med afseende på nästa rubrik, de kvinnliga kontorsskrifvarna. I fråga om dem har icke någon lönereglering skett så nyligen som i fjol, och beträffande den rubriken har också reservation mot utskottets förslag anförts.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Det är visserligen sant hvad den siste ärade talaren nämnde, att dessa löner bestämdes så sent som i fjol, men naturligen sattes deras löner då i förhållande till andra tjänstinnehafvares löner, och gifvetvis ansåg Riksdagen då att, om lönerna komme att omregleras för andra, en lönereglering äfven för dessa borde ske. Man kan således icke säga, att deras löner då reglerades utan endast att de fastställdes efter då gällande förhållanden. Men de fastställdes då i förhållande till deras löner, hvilkas tjänstebefattningar voro närmast att jämföra med dessa nu ifrågavarande.

För min del framställde jag inom utskottet samma yrkande som det af herr Kjellberg nu gjorda. Jag har emellertid icke reserverat mig mot utskottets hemställan. Det skäl, som herr Hammarlund nu anför, anser jag dock icke vara något skäl, utan anhåller jag, herr talman, att få ansluta mig till herr Kjellbergs yrkande.

Herr Warburg: Herr talman! Jag skall endast anhålla att få fästa uppmärksamheten därpå att, om i denna kammare, såsom redan skett i Första Kammaren, reservationen om de kvinnliga kontorsskrifvarne bifalles, kommer den oegentlighet att inträda, att de kvinnliga kontorsskrifvarne erhålla såsom högsta lön 2,200 kronor, under det att de kvinnliga bokhållarne, som dock skola vara i en högre lönegrad, få en begynnelselön af endast 2,100 kronor. Om således Andra Kammaren liksom Första Kammaren kommer att bifalla herr I. Wijks m. fl:s reservation, så anser jag detta vara

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

ett ytterligare skäl för mig att hemställa om bifall till herr Kjellbergs yrkande i, hvilket jag redan förut instämt.

Herr Lindblad: Gentemot detta yrkande vill jag framhålla, att det finnes en annan väg att gå, nämligen att bifalla Kungl. Maj:ts förslag, och då slipper man sedan reservationen.

För min del har jag den bestämda öfvertygelsen, att om ett fruntimmer kommer upp till en slutlön af 2,750 kronor, behöfver ingen finna detta för lågt. Jag vet, att det finnes många andra kvinnor i vårt land, som få lefva under helt andra lefnadsförhållanden. Det är därför enligt min förmenande klokt att hellre söka anställa flera kvinnor mot en måttlig aflöning än att anställa ett fåtal mot en rundlig aflöning. Jag tror, att kvinnorna skola blifva bättre tillgodosedda, om man bereder dem, som arbeta icke i statens tjänst, utan i enskild verksamhet, litet bättre villkor och icke gör skillnaden mellan dem, som arbeta i statens tjänst, och dem, som äro anställda i enskild tjänst alltför stor och skriande. Och vill man utsträcka jämförelsen äfven till de kvinnor, som lefva af sina händers verk, så blir förhållandet än mera påtagligt. Af denna anledning tror jag, att Kungl. Maj:ts förslag i båda dessa punkter är det bästa.

Öfverläggningen var härmed slutad. Därunder hade yrkats dels godkännande af utskottets förslag, dels ock bifall till det af herr Kjellberg framställda yrkandet. Herr talmannen, som nu gaf proposition å dessa yrkanden, förklarade sig anse det förstnämnda yrkandet hafva flertalets mening för sig. Men som herr Kjellberg begärde votering, blef nu uppsatt, justerad och anslagen denna omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner statsutskottets förslag till aflöning för kvinnlig bokhållare, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det af herr Kjellberg framställda yrkandet.

Voteringen utföll med 136 ja mot 63 nej, hvadan kammaren godkänt utskottets förslag till aflöning för kvinnlig bokhållare.

Sedan utskottets förslag till aflöning för *kvinnlig kontorsskrivare* föredragits, lämnades på begäran ordet till

Herr Hammarlund: som anförde: Herr talman! Ifråga om de kvinnliga kontorsskrifvarne finnes en reservation, till hvilken jag skall be att få yrka bifall. Ett bifall till denna reservation är enligt mitt förmenande alldeles nödvändigt, därest vi verkligen vilja åstadkomma en lönereglering för kvinnliga kontorsskrifvare. Det är så, att de för närvarande hafva högst 1,500 kronor jämte dyrtidstillägg 150 kronor, tillsammans 1,650 kronor. Men märk väl: detta är för sex timmars tjänstgöring. När de så arbeta på öfvertid, få de för den sjunde timmen omkring 278 kronor. Detta gör sammanlagdt för närvarande 1,928 kronor i inkomst för 7 timmars tjänstgöring. Nu vill utskottet reglera dessa löner på det sätt, att de för 7 timmars tjänstgöring skulle få 1,900 kronor, således en faktisk lönenedsättning. Det kan väl icke vara meningen, att vi skola reglera lönerna på det sättet.

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

Själftva hafva de hos järnvägsstyrelsen petitionerat och begärt en slutlön af 1,800 kronor + ersättning för bostad 600 kronor, sammanlagdt 2,400 kronor. Järnvägsstyrelsen har föreslagit för dem en begynnelselöna af 1,200 kronor jämte 400 kronor som bostadsersättning, alltså 1,600 kronor, och en slutlön af 1,800 kronor + 400 kronor i bostadsersättning, tillsammans 2,200 kronor. Nu hafva reservanterna gått en medelväg. De hafva tagit Kungl. Maj:ts begynnelselöna 1,480 kronor och järnvägsstyrelsens slutlön 2,200 kronor. Det är, som sagdt, ett medlingsförslag, och man skulle komma till detta på det viset, att de skulle få en ytterligare lönegrad. Begynnelselönen, inberäknad bostadsersättning, skulle blifva 1,480 kronor. Efter 3 år skulle de få 1,600 kronor, efter 6 år 1,900 kronor, allt detta också i enlighet med utskottets förslag. Härtill vilja reservanterna lägga ytterligare 300 kronor efter 9 år. Slutlönen skulle således blifva 2,200 kronor.

Genom bifall till denna reservation vinner man också, att slutlönen uppnås senare. Enligt utskottets förslag skulle slutlönen uppnås redan efter 6 år, och det är verkligen något för tidigt.

Den af reservanterna ifrågasatta löneregleringen för de kvinnliga kontorsskrifvarna är enligt mitt förmenande rättvis med hänsyn till deras kompetens, deras tjänstgöring och öfriga förhållanden. Jag vill tillika nämna, att Första Kammaren redan har godkänt denna reservation, och jag skall, herr talman, be att få hemställa om bifall till densamma.

I detta anförande instämde herrar *Höjer, Warburg, Kjellberg, Nyström, Lindhagen, Bergström, Branting, friherre Bonde, Johansson* i Jönköping, *Wallis, Berglund, Hörnstén, Bromée* i Billsta, *Sundin, af Callerholm, Lindh* i Gäfle, *Hammarström, Nilson* i Örebro, *Hedenstierna, Thavenius, Rydén, Ekman* i Mo gård, *Wavrinsky* i Stockholm och *Lindqvist*.

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Herr vice talmannen: Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag i nu föredragna del.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Lönerregleringskommittén har pröfvat hvarje fråga och hvarje tjänstebefattning omsorgsfullt och sökt bestämma lönerna till det möjligast rätta i förhållande till den ena och andra tjänstebefattningen. Nu hafva åtskilliga reservanter och åtskilliga motionärer för en och annan tjänstegrad önskat få en annan summa, än kommittén och Kungl. Maj:t föreslagit. Det är naturligt, att för den händelse det ena eller andra yrkandet vinner bifall, kommer systemet att rubbas, och de förhållanden, som kommittén hade att räkna med, blifva kastade öfver bord.

Det har sagts beträffande det slag af befattningshafvare, som det nu är fråga om, att Kungl. Maj:ts eller kommitténs förslag skulle innebära en faktisk löneminskning, Det lärer väl icke vara möjligt att resonera så, ty för den händelse det vore riktigt, skulle kommittén i sin utredning hafva alldeles tagit miste; men det är väl icke troligt, då kommittén varit försedd med så kunniga räknemästare och sekreterare. På sidan 243 i sitt utlåtande säger kommittén:

»I fråga om den del af aflöningen, som borde utgöras af ersättning för bostad och vedbrand, har såsom förut anmärkts vid behandling af frågan om införande af dylik ersättning för styrelsens tjänstemän denna för därstädes anställd kvinnlig kontorsskrifvare af kommittén föreslagits till 400 kronor, motsvarande värdet af ett rum och kök. Totalbeloppet af aflöningen kommer sålunda att utgöra lägst 1,480 och högst 1,900 kronor, hvilket innebär en höjning af aflöningen enligt gällande bestämmelser, dyrtidstillägget inberäknadt, af 424 kronor eller omkring 40 procent utaf den nu tillämpade lägsta aflöningsatsen samt 250 kronor eller omkring 15 procent af högsta aflöningen. Om hänsyn äfven tages till den ofvan angifna ordinarie öfvertidsersättningen för dem, som åtnjuta sådan, skulle höjningen utgöra omkring 257 kronor för en kvinnlig kontorsskrifvare med arfvode af 960 kronor, hvaremot löneförbättringen i afseende åt slutaflöningen hufvudsakligen komme att bestå däruti» etc.

Så har kommittén resonerat, och det lärer väl icke gå att motivera bort det.

Det blir ännu en förbättring i afseende på förmåner. Förut hafva dessa kontorsskrifvare fått sin slutlön efter 10 tjänsteår. Nu innehåller det nya förslaget, att de skulle få den efter 6 år; således äfven det är en förbättring.

Nu säger man, att de suttit och skrivit på öfvertid och fått betaldt därför och då förtjänat mera. Det vill jag icke förneka, men det är icke förbjudet enligt utskottets förslag heller. Man svarar: detta är icke möjligt, ty den ordinarie tjänstetiden är höjd. Ja, det är en sanning, men icke mera än en timme. Om man tager i betraktande betalningen för denna timme, så blir det ändå faktiskt en löneförhöj-

ning. Och det är intet hinder, om de orka och arbete finnes på kontoret, att de få fortsätta att arbeta på öfvertid och äfven få betaldt därför. Jag vill således betona, att man endast får räkna med denna timme, hvarmed den ordinarie arbetstiden är höjd.

Vidare bör man räkna som en stor förmån, att det är ordinarie aflöning, som nu införes, således icke något ovisst. Detta öfvertidsarbete förut har väl icke varit tillförsäkradt hvar och en, utan det har berott på, om arbete funnits, och kanhända på flera andra saker.

Det kan ju vara godt och väl att votera dessa högre löner. Men systemet, som är noga genomtänkt för de olika tjänstebefattningarna, blir härigenom sönderbrutet, och det tror jag icke blir hälsosamt. Ännu har det icke lyckats. Men det kan ju hända, att det lyckas här och på andra punkter.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i denna del.

Her Kjellberg: Herr talman! Jag har redan instämt med reservanten herr Hammarlund och kommer naturligen att vidhålla mitt yrkande om bifall till reservationen och att afstå från att yrka bifall till motionen i hvad den skiljer sig från reservationen.

Frågan huruvida det här gäller en löneförbättring eller en löneförsämring, beror ju på sättet, huru man räknar, och sammanhänger naturligen med frågan om jämförelsen mellan manligt och kvinnligt arbete i motsvarande befattningar och frågan om den olika betalningen för samma arbete. Nu är förhållandet, att kompetensfordringarna på dessa kvinnliga kontorsskrifvare äro relativt höga i afseende å de kunskapsprof, de skola hafva aflagt, innan de få tillträda sin tjänst. De skola nämligen hafva genomgått ett 8-klassigt flickläroverk; för manliga befattningsinnehafvare af samma grad fordras endast att hafva aflagt realskoleexamen. Kompetensfordringarna i fråga om de kvinnliga kontorsskrifvarne äro således relativt ganska höga. När man nu ser på det arbete, de prestera, och jämför detta med de manliga kontorsskrifvarnes arbete, så kan man icke neka till, att aflöningsdifferensen är alltför betydlig, särskildt i de högre lönegraderna.

Jag skall visst icke gå djupare in på frågan om lika lön för lika arbete, men jag kan icke neka till, att det ser något egendomligt ut, att man på detta sätt håller nere pretentionerna på ersättning för det kvinnliga arbetet. Nu hafva ju reservanterna framlagt ett förslag, som visserligen icke öfverensstämmer med motionen, men som öfverensstämmer med petitionärernas ansökan hos järnvägsstyrelsen, och järnvägsstyrelsen hade själf i likhet med reservanterna och petitionärerna föreslagit, att aflöningen i den högsta lönegraden måtte, bortsedt från hyresersättningen, bestämmas till 1,800 kronor.

Nu skall jag icke alls gå in på frågan om hyresersättningen, i afseende hvarå motionärerna gått något längre, utan stanna vid frågan om aflöningsbestämmande i enlighet med reservanternas förslag. Då såväl järnvägsstyrelsen som reservanterna hafva till-

*Angående
löne reglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

mötesgått petitionärerna beträffande den högsta lönegraden och deras förslag vinner stöd af den jämförelse, som jag nyss gjorde mellan de manliga och kvinnliga befattningshafvarnes arbete å ena sidan och deras löneförhållanden å den andra, kan det väl icke förnekas, att det är väl berättigadt, att man i fråga om den högsta lönegraden ansluter sig till reservanternas förslag.

Slutligen vill jag ånyo betona, att frågan om huruvida den här ifrågasatta löneregleringen är en förbättring eller en försämring alldeles beror på huru man räknar, ty det är *en* sak att uppställa siffror och en annan sak att tolka dessa siffrors innebörd. I motionen torde vara tillräckligt framhållet, hvad som härvidlag bör tagas i betraktande, om man vill tränga på djupet med den frågan, huruvida hvad utskottet föreslagit verkligen innebärelöneförbättring.

På grund af hvad jag här haft äran anföra, skall jag, herr talmän, be att få yrka bifall till reservationen.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena gaf herr talmannen proposition först på godkännande af utskottets förslag med afseende på aflöningen till kvinnlig kontorsskrifvare och vidare på godkännande af det förslag, som i nämnda hänseende framstälts i den af herr I. Wijk med flere afgifna reservationen; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering åskades emellertid af herr Persson i Stallerhult; och blef på grund häraf nu uppsatt, justerad och anslagen denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren med afseende på aflöningen till kvinnlig kontorsskrifvare godkänner det förslag, som framstälts i den af herr I. Wijk med flere afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren i nämnda hänseende godkänt statsutskottets förslag.

Voteringen utvisade 100 ja mot 95 nej; och hade kammaren alltså fattat beslut i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Förslaget till aflöning för *vaktmästare* och *manligt kontorsbiträde* samt *anmärkningen*.

Godkändes.

Enligt utskottets förslag skulle *mom. 2:o* lyda sålunda:

2:o) Kungl. Maj:t må förordna en byrådirektör inom hvarje särskild af styrelsens fem afdelningar (administrativa, ban-, maskin-, trafik- och kommersiella) att utöfva en sammanhållande myndighet och handlägga sådana ärenden, som gemensamt afse flera byråer inom afdelningen; och äger Kungl. Maj:t att tillägga sålunda förordnad byrådirektör ett särskildt arfvode af 1,500 kronor för år räknadt.

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m
(Forts.)*

I fråga om detta moment hade reservationer afgifvits af:
friherre *J. G. Beck-Friis*, som yrkat, att förevarande moment skulle erhålla följande lydelse:

»Byrådirektör, som undfår Kungl. Maj:ts förordnande att inom sin afdelning af styrelsen utöfva en sammanhållande myndighet och handlägga sådana ärenden, som gemensamt afse flera byråer inom afdelningen, må af Kungl. Maj:t tillägas ett särskildt arfvode af 1.500 kronor för år räknadt;» samt

herrar *Sjö, Starbäck, Larsson* i Lund, *Ekman* i Mo gård och *Thorsson*, hvilka yrkat afslag å ifrågavarande moment.

Momentet föredrogs, hvarefter

Herr Starbäck yttrade: Herr talman, mina herrar! Såsom synes af betänkandet hafva jag och några andra kamrater från statsutskottet här varit af skiljaktig mening, i det vi uti afgifven reservation yrkat afslag å ifrågavarande moment, hvilket yrkande innebär hemställan om bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Jag kan icke riktigt förstå det yttrande, som herr Carl Persson i Stallerhult under den föregående principdebatten riktade till mig och ett par af mina meningsfränder i organisationsfrågan. Han sade, att här stå dessa herrar och försvara utskottet, men huru länge räcker detta? Det dröjer icke alls länge, förrän de hafva en reservation, i hvilken de opponerat sig mot utskottet. Ja, jag kan icke alls finna, att detta är i någon mån märkvärdigt. Det har förmodligen hänt herr Carl Persson själf en eller annan gång under hans långa riksdagsmannabana, att han varit med om bifall till *en* punkt i ett stort organisationsförslag, men haft en afvikande mening i en annan. I detta afseende kan vår ståndpunkt så mycket mindre förefalla märkvärdig, som vi reser vanter just handlat konsekvent, då vi här biträdt Kungl. Maj:ts förslag, enär vi icke velat betunga järnvägsstyrelsen med en apparat, som under namn af afdelningsschefer i själfva verket innebär ett bibehållande af öfverdirektörsinstitutionen. Jag kan icke finna annat — och detta har ju förut i dag framhållits — än att konsekvensen af organisationskommitténs betänkande finnes i Kungl. Maj:ts förslag och ingalunda i utskottets

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

hemställan. Jag vill hemställa såväl till herr Carl Persson som till kammarens öfriga ledamöter, huruvida icke i alla fall Kungl. Maj:ts förslag innebär en konsekvens af Riksdagens många gånger uttalade mening om förenkling i arbetsättet, besparing i afseende å omkostnaderna och indragning af poster, som besättas af personer, hvilkas kvalifikationer äro högre än de behöfde vara, om icke posten hade fått ett namn, som den ej behöfde bära. Vi skola tänka oss, att öfverst sitter generaldirektören, därefter komma 5 öfverdirektörer och så 11 byrådirektörer. Nu skulle ärendena från byrådirektörerna gå genom dessa öfverdirektörer upp till generaldirektören. Är det verkligen absolut nödvändigt, att denna instans finnes? Är det icke en sträfvan, för hvilken Riksdagen ofta uttalat sig och som man på senare tider sökt förverkliga, att borttaga dessa mångahanda instanser, där det låter sig göra? Jag kan icke finna annat, än att detta är en riktig princip och att det vore högst besynnerligt, om Andra Kammaren i förevarande afseende skulle afvika från den antibyråkratiska reform, som Kungl. Maj:t här föreslagit.

Jag ber sålunda, herr talman, att på dessa i yttersta korthet anförda grunder få yrka bifall till den af herr Sjö och undertecknad, samt herrar Larsson, Ekman och Thorsson afgifna reservationen.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag i denna del. Jag skall i korthet angifva, hvarför jag kommit till den uppfattningen, att Kungl. Maj:t kan behöfva dessa 7,500 kronor till 5 af de 16 byrådirektörerna.

Lönerregleringskommittén hade satt öfverdirektörernas löner till 10,000 kronor. Jag och en annan ledamot reserverade oss mot dessa höga löner och yrkade nedsättning med 500 kronor. Den viktigaste orsaken till denna vår reservation var den, att vi ansågo, att öfverdirektören på den administrativa afdelningen, som är en jurist, icke borde aflönas betydligt högre än råden eller tredje gradens tjänstemän i de centrala verken, hvilka ju också hafva hög juridisk bildning. Deras aflöning har i år i statskontorets stat blifvit satt lägre än det nämnda beloppet, och liknande har förhållandet varit i några andra verk. Vi ansågo, att det icke vore lämpligt att till en jurist i järnvägsstyrelsen betala afsevärdt mera än till jurister i motsvarande ställning, nämligen innehafvare af rådsämbeten i de centrala verken. Då svarades från järnvägshåll: det är alldeles naturligt, att järnvägen måste hafva den allra förnämsta juristen i vårt land, ty det är de största och mest maktpåliggande processer och tvister, som måste afgöras för järnvägens räkning. På denna grund föreslog kommittén de nyssnämnda lönerna.

Huru ställde sig nu Kungl. Maj:t till denna fråga? Jo, Kungl. Maj:t nedsatte aflöningen för alla dessa byråtjänstemän till högst 7,500 kronor. Det skulle alltså gå för sig att göra en nedsättning från 10,000 till 7,500 kronor, och det skulle landets främsta jurister vara belåtna med. För att Kungl. Maj:t och järnvägsstyrelsen må

kunna af dessa 16 byrådirektörer erhålla åtminstone 5, som stå något framom de öfriga, har man nu föreslagit detta arfvode på 1,500 kronor. Jag tror, att så, som järnvägsstyrelsen blir sammansatt enligt det nu föreliggande förslaget, dessa penningar behöfvas, om det skall vara möjligt att bereda järnvägsstyrelsen den goda arbetskraft, hvaraf styrelsen är i behof.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i denna del.

Herr vice talmannen: Här finnes nog ett skäl för bifall till utskottets förslag, och detta skäl är enligt min mening, att, vid sådant tillfälle då det skulle anses lämpligt att till byrådirektör i styrelsen förflytta en tjänsteman från en distriktsstyrelse, man icke gärna kan förutsätta, att det skulle vara någon annan tjänsteman än en, som tillhör den grupp, hvilken i aflöningsstaten betecknas med benämningen bandirektör, maskindirektör och trafikdirektör. Nu förhåller det sig så, att, om det icke finnes möjlighet att låta en byrådirektör för hvarje afdelning erhålla ett extra arfvode, det torde blifva väl svårt att förmå någon af de tjänstemän vid distrikten, jag nu nämnde, att antaga en byrådirektörsbefattning, emedan deras aflöning på distriktet är större än byrådirektörernas. Detta är det skäl, som talar för ett extra arfvode, hvartill naturligtvis kommer, att man skulle kunna på de platser inom styrelsen, hvarest det vore lämpligt att gifva en af byrådirektörerna en ledande ställning, härtill erhålla den mest duglige personen.

Jag förenar mig med herr Carl Persson i hans yrkande på bifall till utskottets hemställan.

Herr Ekman i Mo gård: Herr talman, mina herrar! Jag undrar, om icke herr Carl Persson gör sig skyldig till en liten inkonsekvens. Om vi utgå från, att vi genom det förut fattade beslutet gifvit vårt godkännande åt principen om öfvergång från hvad som betecknas såsom öfverdirektörsstyrelse till distriktschefsstyrelse, så tror jag, att det är i full konsekvens dermed att nu icke bevilja det föreslagna tilläggsarfvodet till 5 närmare angifna byrådirektörer. Man har ju redan förut klandrat kommittén för att den utbytt benämningen öfverdirektör mot benämningen afdelningschef och låtit därvid bero, och herr Bergström pekade förut i dag på att man kunde säga, att utskottet visserligen gjort en nedsättning i aflöningen, men i öfrigt icke föreslagit någon annan förändring rörande topparna, än att benämningen afdelningschef utbyts mot benämningen byrådirektör för dessa fem personer, hvilka sålunda skulle komma att i all hufvudsak motsvara de förutvarande öfverdirektörerna.

Jag tror sålunda, att kammaren handlar konsekvent, om den nu afslår hvad utskottet här föreslagit. Vill man gå den väg, på hvilken herr vice talmannen pekar och bevilja arfvoden för att därigenom underlätta personutbytet mellan styrelsen och distrikten, så bör

*Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forts.)

Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.

(Forts.)

man i stället yrka bifall till den af friherre Beck-Friis afgifna reservationen. Han föreslår visserligen beviljande af 5 sådana arfvoden just för ernående af det utaf herr vice talmannen angifna ändamålet, men han afhåller sig bestämdt från att föreslå, att dessa arfvoden skola fästas vid vissa bestämda afdelningar, på det att man icke därigenom åter måtte råka in på de paralella linjer beträffande de olika afdelningarna, om hvilka så mycket talats.

Jag tror därför att man i konsekvens med hvad som förut beslutits nu kan fatta beslut i öfverensstämmelse med den af herr Sjö m. fl. afgifna reservationen, till hvilken jag anhåller att få yrka bifall.

Häruti instämde herrar *Sjö*, *Zetterstrand* och *Lindblad*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt proposition å de därunder gjorda yrkandena, blef utskottets förslag af kammaren afslaget.

Mom. 3:o).

Godkändes.

Utskottet hade föreslagit, att *mom. 4:o)* skulle hafva denna lydelse:

4:o) *Befattningshafvare vid distrikten och centralverkstaden* åtnjuta arfvode enligt följande stat med däri angifna lägsta och högsta belopp för år räknadt.

	Arfvode	
	lägst Kr.	högst Kr.
<i>Befattningshafvare af högre grad.</i>		
Distriktschef	8,000	
Bandirektör		
Maskindirektör	6,000	6,900
Trafikdirektör		
Baningenjör af 1:a klass		
Maskiningenjör af 1:a klass	4,800	5,700
Trafikinspektör af 1:a klass		
Öfverinspektör	4,500	5,400
Distriktssekreterare		
Baningenjör af 2:a klass		
Telegrafingenjör	4,200	5,100
Maskingenjör af 2:a klass		
Trafikinspektör af 2:a klass		

	Arfvode	
	lågst Kr.	högst Kr.
<i>Befattningshufvare af högre grad.</i>		
Distriktskamrerare		
Förrådsförvaltare	3,900	4,800
Stationsinspektor å 1:a klassens station		
Stationsinspektor å 2:a klassens station	3,600	4,500
Distriktskassör	3,300	4,200
Maskininspektor		
Byråassistent		
Expeditionsföreståndare	3,000	3,900
Telegrafinspektor		
Stationsinspektor å 3:e klassens station		
Underinspektor		
Underingenjör		
Förste bokhållare	2,400	3,600
Förste telegrafist		
Stationsinspektor å 4:e klassens station A	2,400	3,300
Bokhållare	2,100	3,300
Förste stationsskrifvare		
Telegrafist	1,800	3,000
Stationsinspektor å 4:e klassens station B	2,100	2,700
Ritare		
Manlig kontorsskrifvare	1,500	2,700
Stationsskrifvare		
Kvinnlig kontorsskrifvare	1,080	1,500
<i>Befattningshufvare af lägre grad.</i>		
Lokomotivmästare	1,800	3,000
Vagnmästare	1,500	2,700
Öfverbanmästare		
Lokomotivförare	1,200	2,100
Maskinist		
Banmästare af 1:a klass		
Trädgårdsmästare		
Förrådsmästare	1,200	1,800
Stationsmästare å 5:e klassens station		
Bangårdsmästare		
Tågmästare		

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

	Arfvode		
	lägst Kr.	högst Kr.	
<i>Befattningshafvare af lägre grad.</i>			
Banmästare af 2:a klass	1,020	1,500	{ Nattbanmästare erhåller ett högsta arfvode af 1,260 kronor.
Vagnförman			
Stallförman			
Stationsmästare å 6:e klassens station			
Konduktör	900	1,500	{ Portvakt vid verkstad erhåller ett högsta arfvode af 1,260 kronor.
Manligt kontorsbiträde			
Stationsförman			
Portvakt å 1:a klassens station eller vid verkstad	900	1,380	
Lokomotiveldare			
Vagnskötare			
Förrådsförman			
Maskin- och pannskötare	780	1,080	{ Banvakt, hvilken tjänstgör såsom vakt vid rörlig bro, kan under seglationstiden erhålla ett tilläggsarfvode efter högst 120 kr. för år.
Stationsmästare å 7:e klassens station			
Kvinnligt kontorsbiträde			
Vaktmästare			
Banvakt			
Vagn- och stallkarlar			
Förrådsvakt			
Stationskarl			

Anm. 1. Stationsinspektör, som tillika är tågdirigent, kan erhålla ett tilläggsarfvode efter högst 300 kronor om året.

Anm. 2. Tilläggsarfvode anses såsom extra inkomst och må förty icke ens till någon del uppbåras af befattningshafvare, då han icke tjänsten förrättar.

Vid detta moment hade afgifvits reservationer af:

herrar greve *C. O. Taube*, *Hammarlund*, *Starbäck*, *Larsson* i Lund och *Ekman* i Mo gård, som ansett, att utskottet borde hemställa, att för byråassistent arfvodet måtte bestämmas till lägst 3,500 kronor och högst 4,200 kronor;

herrar *I. Wijk*, greve *A. F. C. Wachtmeister*, *E. Fränckel*, *Hammarlund*, *Persson* i Tällberg, *Larsson* i Lund och *Ekman* i Mo gård, som ansett, att utskottet bort föreslå, att för kvinnlig kontorskrifvare arfvodet måtte sättas till lägst 1,080 och högst 1,800 kr.;

herr *Hammarlund*, som i anledning af motioner utaf herrar *Byström* och *Lindqvist* m. fl. yrkat, att för kvinnligt kontorsbiträde, vaktmästare, banvakt, vagn- och stallkarlar, förrådsvakt och stationskarl arfvodet måtte bestämmas till lägst 840 och högst 1,080 kronor; samt

herrar *Persson* i Tällberg, *Starbäck*, *Larsson* i Lund, *Ekman* i

Mo gård och *Thorsson*, som i anledning af samma motion, ansett, att utskottet bort föreslå, att för kvinnligt kontorsbiträde, vaktmästare, banvakt, vagn- och stallkarlar, förrådsvakt och stationskarl arfvodet måtte bestämmas till lägst 840 kr. och högst 1,140 kronor;

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.

(Forts.)

Förslaget till aflöning åt *distriktschefmaskininspektör*.

Godkändes.

Efter det utskottets förslag i fråga om aflöningen för *byrå-assistent* föredragits, begärdes ordet af

Herr *Hammarlund* som yttrade: Såsom synes på sidan 86 i utskottets betänkande, finnes i fråga om byråassistent en reservation, afgifven af mig jämte grefve *Taube* samt herrar *Starbäck* och *Larsson*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att för byråassistent arfvodet borde bestämmas till lägst 3,300 kronor och högst 4,200 kronor.

Byråassistenterna inneha en särdeles viktig befattning. Det är i deras hand, som trafikledningens detaljer ligga. Kungl. Maj:t har också för dem föreslagit en lägsta aflöning af 3,300 kronor och en högsta aflöning af 4,200 kronor, d. v. s. att de borde föras tillsammans med den närmast föregående gruppen, maskininspektorer m. fl. Ut i detta Kungl. Maj:ts förslag har utskottet gjort en afprutning och nedflyttat byråassistenterna i en lägre klass med begynnelselönen af 3,000 kronor och slutlön af 3,900 kronor. Det är icke blott järnvägsstyrelsen och Kungl. Maj:t, som ansett, att de böra föras tillsammans med den närmast föregående kategorien, äfven två reservanter i järnvägskommittén, herrar *Carl Persson* och *Carl Jansson*, hafva stått på samma sida, ehuru de för både maskininspektorer och byråassistenter velat sätta begynnelselönen till 3,000 kronor och slutlönen till 3,900 kronor. Nu har kammaren förut beslutat, att maskininspektorererna skola ha en begynnelselönen af 3,300 kronor och en slutlön af 4,200 kronor. Då synes mig konsekvensen fordra, att detsamma äfven beslutas för byråassistenterna. Det är inalles 15 befattningar, som det här är fråga om, och det gör en löneförhöjning som sammanlagdt uppgår till 4,500 kronor.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till ifrågakvarande reservation, som redan är antagen i Första Kammaren.

Häruti instämde herrar *Bromée* i *Billsta*, *Starbäck*, *Berglund*, *Ekman* i *Mo gård* och *Larsson* i *Lund*.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet *Juhlin*: Jag skall be att få stryka under hvad den föregående ärade talaren har sagt. Löneregleringskommittén har om dessa byråassistentbefattningar yttrat, att nämnda befattningar, enligt kommitténs mening, höra till dem, som i afseende å befattningarnas vikt och det därmed

*Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

förenade ansvar varit särskildt ogynnsamt ställda i aflöningsbänseende i jämförelse med andra närstående befattningar. Vidare säger kommittén, att i detta sammanhang må också framhållas, att kommitténs förslag om ökning af inkvarteringsersättningen icke, såsom exempelvis förhållandet skulle blifva med de flesta expeditiönsföreståndare, medför någon aflöningsförbättring för byråassistenter och underinspektorer, efter som dessa tjänstemän fortfarande liksom hittills böra åtnjuta bostad in natura.

Nu förhåller det sig så, som den föregående talaren har sagt, att dessa byråassistenter ha synnerligen ansvarsfulla befattningar. Man kan säga, att de få vara redo både dag och natt, om något skulle inträffa. De få egentligen icke lämna sin bostad utan att säga, hvart de gå. De kunna när som helst inkallas i tjänstgöring.

Det viktigaste ledet i organisationsförslaget är, att trafikafdelningen åter må komma till heders, och stor vikt skall läggas på, att denna får det mesta att säga. Men för att detta skall kunna ske, måste naturligtvis duktiga trafikkarlar uppammas. Och den skola, som byråassistenterna få genomgå, är just en sådan skola, där trafikkarlar kunna fostras. Dessa böra tagas bland de bästa förmågorna på linjen, och därför är det också naturligtvis af stor vikt, att de erhålla en sådan aflöning, att verkligen de duktigaste trafikkarlarna lockas att söka dessa platser, detta för att de skola fostras till trafikinspektörer, trafikdirektörer och distriktschefer. Och när det gäller en så liten summa för en så viktig sak, så skulle det vara mycket glädjande, om denna kammare ville antaga det förslag, som Kungl. Maj:t framlagt, nämligen en begynnelselönen af 3,300 kronor och en slutlön af 4,200 kronor för byråassistent.

Herr Jansson i Edsbäcken: Herr talman! Då lönerna för järnvägspersonalen föreslogos inom kommittén, uttalade fackmännen i kommittén såsom sin enhälliga mening, att byråassistenter och expeditiönsföreståndare icke skulle skiljas åt i aflöningsafseende. Därför skulle jag finna det mycket märkvärdigt, om kammaren nu skulle gå ifrån dels kommitténs förslag och dels utskottets hemställan och bevilja ett högre arvode, än kommittén ifrågasatt.

Jag skall tillåta mig att i detta fall yrka bifall till utskottets förslag. Och jag säger ännu en gång, när de sakkunniga inom kommittén bestämt betonade, att de icke ville vara med om att göra någon skillnad mellan lönerna för dessa båda befattningar, så anser jag det icke alls lämpligt, att kammaren utan någon ingående pröfning vidtager någon förändring i utskottets förslag i denna del.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framstälts, propositioner dels på godkännande af utskottets förslag till aflöning åt byråassistent, dels ock på godkännande af det förslag i nämnda

hänseende, som innefattades i den af greve C. O. Taube m. fl. afgifna reservationen; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare propositionen. Emellertid äskades votering, hvilken ock företogs enligt följande nu godkända och anslagna voteringsproposition.

*Angående
löneroglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forts.)

Den, som vill, att kammaren med afseende å aflöningen till byråassistent godkänner det förslag, som innefattas i den af greve Taube m. fl. afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren i nämnda hänseende godkänt statsutskottets förslag.

Omröstningen utföll med 88 ja, men 98 nej, hvadan kammaren godkänt utskottets förslag till aflöning åt byråassistent.

Förslaget till aflöning för *expeditionsföreståndare—stationsskrifvare*.

Godkändes.

Härefter föredrogs utskottets förslag i fråga om aflöningen åt *kvinnlig kontorsskrifvare*; och yttrade därvid

Herr Hammarlund: Med hänsyn till det beslut, som kammaren nyss fattat angående kvinnliga kontorsskrifvare i styrelsen, får jag i enlighet med den vid detta moment fogade reservation af herrar Ivar Wijk m. fl. hemställa, att arvodet för här ifrågasvarande kvinnliga kontorsskrifvare må sättas till lägst 1,080 och högst 1,800 kronor.

Herr Wijk instämde häruti.

Efter härmed slutad öfverläggning gaf herr talmannen propositioner i ämnet; och godkände kammaren därvid det förslag med afseende å aflöningen till kvinnlig kontorsskrifvare, som framställdes i den af herr I. Wijk m. fl. afgifna reservationen.

Utskottets förslag i fråga om aflöningen för *lokomotivmästare—stationsmästare å 7:e klassens station*, föredrogs härefter; och anförde därvid

Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.

(Forts.)

Herr Räf: Såvidt jag förstår saken rätt, herr talman, så äro bland de här uppräknade befattningshafvarne af lägre grad äfven de manliga kontorsbiträdena upptagna. Om dessa har jag afgifvit en särskild motion, och i anledning häraf skall jag nu be att få säga några ord.

Det förekommer på samma ställe i utskottets utlåtande åtskil- liga andra befattningshafvare, som ha arbete på kontor, nämligen de manliga kontorskrifvarne och stationsskrifvarne med en aflöning af lägst 1,500 och högst 2,700 kronor. Herr af Burén har motio- nerat om, att deras aflöning borde utgå med lägst 1,800 och högst 2,700 kronor, och sannolikt kommer han väl att göra ett yrkande i öfverensstämmelse härmed. Jag har däremot i fråga om de man- liga kontorsbiträdena yrkat på en aflöning af lägst 1,080 och högst 1,800 kronor, och jag skall nu be, att närmare få motivera denna min framställning.

Så långt jag kan förstå innebörden af dessa förslag, har man i allmänhet mera utgått ifrån, huru många år personen i fråga har suttit på skolbänken, än från huru mycket verklig duglighet han äger i tjänstgöringen, och jag tror, att det i allmänhet tages för mycket hänsyn till det förra och alltför litet hänsyn till det senare, särskildt i detta fall. Jag kommer därvid ihåg hvad en af våra allra största industrietablissemens chefer sade just i fråga om denna sak. »Jag har aldrig», yttrade han, »varit i elementar- skola, och jag har ännu mycket mindre tagit någon akademisk examen, men ändå äger jag förutsättningar för att kunna sköta kanske det största verk i Sveriges land». Jag tycker, att man borde ta mycket större hänsyn till de rent personliga egenskaperna, än hvad man för närvarande gör. Och hvar och en af oss, som sitter här i Andra Kammaren, kan medgifva, att det finnes åtskil- liga personer utan någon examen, hvilka ändock ha lika stora, ja, kanske långt större förutsättningar än sådana personer, som aflagt dessa examina, som jag här syftar på. Jag tror därför, som sagdt, att man i allmänhet i afseende å tjänster och deras skötande bör taga någon större hänsyn till dessa personliga egenskaper.

Det är nu så, att dessa kontorsbiträden i allmänhet utgöras af personer, som äro söner af mindre hemmansägare, arbetare, folk- skollärare och fattigare prästmän o. s. v. De ha från början kan- ske tänkt att studera till någonting, men så ha de icke kunnat afsluta sina studier, men de ha varit karlar, som dugt till någon- ting i alla fall, och därför, när de kastat boken och lämnat skol- bänken och gifvit sig in i praktiskt arbete, ha de där uppfört sig väl och uträttat sina åligganden till stor belåtenhet för vederbörande chefer. Då ha dessa chefer sett, att de dugt till någonting, och därför ha de tagit dem till befattningarna i fråga. Man kan så- ledes utan öfverdrift säga, att dessa befattningshafvare i viss mån utgöra*en elitkår af goda och dugliga personer.

Det är vidare att märka, att dessa manliga kontorsbiträden

sitta sida vid sida med de manliga kontorsskrifvarne och stations-skrifvarne på våra kontor och utföra ungefär samma arbete som dessa befattningshafvare. Jag skulle, om icke tiden vore så långt framskriden, bevisa hvad jag här säger, men jag vill skona herrarna från detta med hänsyn till att det, som sagdt, är så sent, och jag skall därför icke upptaga tiden härmed annat än i största nödfall. Ty om jag skulle bli motsagd, skall jag be att få bevisa, att dessa två kategorier utföra ungefär samma arbete. Här får man vidare taga hänsyn till den lefnadsställning, i hvilken dessa båda kategorier af befattningshafvare befinna sig, och därmed respektive behof. Man får då komma ihåg, att de manliga kontorsskrifvarne få ganska goda löner rätt tidigt, redan innan de blifvit gifta och innan de ha någon stor familj att tänka på, hvaremot dessa kontorsbiträden i allmänhet äro gifta karlar med stora familjer. För öfrigt sitta dessa personer i lika omständigheter; de arbeta på samma kontor och måste vara klädda den ena ungefär som den andra. Deras omkostnader äro således lika stora, och jag tror därför icke, att man gör väl i att knappa in så starkt på deras löneförmåner. Det är också mycket denna synpunkt, som föranledt min motion.

Slutligen ber jag att i korthet få säga det, att jag tror, att det ingalunda verkår hälsosamt i socialt afseende, om personer, som bevisligen uträtta så mycket af samma slags arbete som andra personer, tillmätas endast hälften så stor lön som dessa senare. De ena börja med 900 kronors lön, de andra med en lön af 1,500 kronor, som längre fram kan ökas till 2,700 kronor — således nära på 3,000 kronor — under det att ökningen för de förstnämnda blir endast upp till 1,500 kronor.

Men för att icke blifva alltför långträdig skall jag icke fortsätta längre utan endast bedja att med de ord, hvarmed jag afslutat min motions motivering, få göra mitt yrkande. Jag säger nämligen i motionen: »Då jag är förvissad om att våra kontorsbiträden med högst få undantag förena praktisk duglighet med oförvitligt uppförande och således utgöra en mycket förtroendeingifvande och därför särdeles värdefull kår vid statens järnvägar; då deras rekrytering eller befordran också borgar för att deras nivå uti nu vidrörda afseenden icke kommer att sjunka; då helt säkert ingen på giltiga grunder kan förneka, att dessa kontorsbiträden i genomsnitt utföra minst lika mycket arbete, om hänsyn tages till både kvalitet och kvantitet, som kontorsskrifvarne, och då det under sådana förhållanden icke kan vara rättvist och således ej heller verka socialt hälsosamt att förhålla den ena arbetaren en af honom begärd i alla fall mindre lön än en annan får för samma arbete, så vågar jag härmed anhålla, det Riksdagen med afslag af kungliga propositionen n:o 164, i hvad den rör fast arfvode till kontorsbiträden vid statens järnvägar, måtte besluta, att fasta arf-

*Angående
löneroglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forts.)

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

vodet till dessa kontorsbiträden måtte bestämmas till lägst 1,080 och högst 1,800 kronor».

I detta anförande instämde herrar *Olsson* i See, *Olsson* i Blå dinge och *Jonsson* i Freluga.

Herr vice talmannen: Herr talman! För manliga, ute på distrikten anställda kontorsbiträden, hvilka här likställas med konduktörer, stationsförmän och portvakter å 1:a klassens station eller vid verkstad, föreslår Kungl. Maj:t och utskottet tillstyrker arfvoden af lägst 900, högst 1,500 kronor. Nu yrkar den siste ärade talaren, att manliga kontorsbiträden skola tillerkännas högre aflöning än konduktörer, stationsförmän och portvakter å 1:a klassens station eller vid verkstad. Men kan man då verkligen våga sig på att göra en sådan ändring? Får man icke förutsätta, att kommittén liksom ock Kungl. Maj:t noga afvägt dessa aflöningsförhållanden och ansett, att alla dessa tjänstemän äro att närmast likställa med hvarandra? Skulle man nu göra en sådan ändring, att man för kontorsbiträdena höjer aflöningen och lämnar de andra utanför, då är väl detta icke rätt mot dem, som skulle få stå kvar vid den lön, hvarom utskottet här i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för dem hemställt. Det går säkerligen icke an, att kammaren bifaller hvad herr Räf i detta afseende föreslagit, just på den grund att ett bifall skulle alltför mycket rubba det förhållande, som i fråga om aflöningsbeloppen föreslås af Kungl. Maj:t.

Jag ber därför, att få yrka bifall till utskottets förslag i denna del.

Herr Byström: Herr talman! Såsom herrarne behagade se, har också jag i anledning af den kungl. propositionen väckt en motion. Jag tycker, att utskottet alltför litet beaktat densamma. Bland de punkter, som i denna motion vidröras, är det en, som gäller stationsmästarne.

Afståndet mellan 4:e och 5:e klassens stationer i fråga om stationsmästares löner är ju rätt stort, men skillnaden blir ännu större, då det gäller en annan klass stationer.

Stationsmästarne på sjätte klass stationer ha en begynnelselön af 1,020 kronor och kunna komma upp till något högre. Jag har ansett, att deras löner borde höjas så, att de blifva lika med stationsmästarnes i närmast högre klass.

Nu är det så, att de, som här ha den högre lönen, i det att de kunna komma upp till 1,800 kronor, äro blott några få, under det de stationsmästare, som kunna komma upp till en lön af högst 1,500 kronor, äro det största antalet.

Jag har velat påpeka detta därför, att här ifrågavarande stationsmästare i många stycken ha minst lika ansvarsfull befattnings som inspektorer på en del 4:e klass stationer. I många

fall förvalta de också mera medel än dessa. Jag har tyckt, att den kungl. kommittén, som följts af Kungl. Maj:t, icke rätt afvägt lönerna här, och sålunda icke heller utskottet. Då statsutskottet emellertid icke fäst vidare uppmärksamhet vid denna min framställning, så är det klart, att jag icke har utsikt att här vinna något med ett särskildt yrkande, hvadan jag får nöja mig med att blott hafva påpekat detta förhållande.

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Huru öm man än må vilja vara mot de lägre tjänstemännen beträffande deras löneförmåner, så antager jag dock, att kammaren knappast kan godkänna motionärens föreliggande yrkande, då kammaren redan godkänt förslaget om de löneförmåner, som skulle utgå till manliga, i järnvägsstyrelsen anställda kontorsbiträden. Ty om kammaren nu skulle godkänna motionärens förslag, så skulle manliga kontorsbiträden ute på distrikten och vid centralverkstaden få högre aflöningsförmåner än de manliga kontorsbiträdena i järnvägsstyrelsen här i Stockholm, och det kan väl hvarken vara lämpligt eller rättvist. Jag tror att det är detta namnet »kontorsbiträden», som förvillar uppfattningen, och att så icke skulle blifvit fallet, om de haft något annat namn. Ty kontorsbiträden och stationskarlar innehafva samma slags befattningar, kan jag säga, fastän de ena, stationskarlarna, hafva sitt arbete ute på bangårdarne och i godsmagasinen, än här än där, under det att de andra, kontorsbiträdena, arbeta inne på kontoret och äro så att säga ett slags uppappare där. Detta, och ingenting annat, är hela skillnaden dem emellan. Och då en stationskarl avancerar upp till en sådan här befattning såsom kontorsbiträde och får den för dessa föreslagna lönen, så är ju detta en förträfflig befordran. Denna lön är tilltagen rätt afsevärdt stor af Kungl Maj:t, som i denna del följt kommitténs förslag. Själva lönen utgör lägst 900 kronor och dess slutbelopp är 1,500 kronor; lägsta hyresersättningen är 300 kronor, och därtill kommer 120 kronor i beklädnadsersättning. Detta är ganska goda aflöningsförmåner, som en stationskarl sålunda får när han avancerar till kontorsbiträde och får sitt hufvudsakliga arbete förlagdt till stationskontoret i stället för till bangården. Och jag säger därför om igen att, då vi nu godkänt utskottets förslag i afseende å de manliga, i järnvägsstyrelsen anställda kontorsbiträdenas aflöningsförmåner, det icke kan vara rimligt att beträffande de kontorsbiträden, som äro placerade ute på linjen, fatta annat beslut, än det utskottet föreslagit, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan i denna del.

Herr Jansson i Edsbäcken: Herr talman! Det är med anledning af hvad den ärade representanten på smålandsbanken anförde som jag begärt ordet.

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.

(Forts.)

Jag vill icke bestrida, utan värderar på det högsta hans utmärkta anförande och hans varma talan för dessa kontorsbiträden. Men jag vill göra kammaren uppmärksam på, att vi redan fattat beslut om kontorsbiträdena i järnvägsstyrelsen och fastställt lönerna för dessa befattningshafvare i enlighet med utskottets förslag. I så fall går det icke gärna för sig — utan att förrycka det hela — att bifalla herr Råfs yrkande i denna punkt. Kommittén har dessutom ansett, att stationsförmän och kontorsbiträden icke skola särskiljas i löneförhållande, enär de ha i många fall lika arbete. Det är ju många stationsförmän, som tjänstgöra inne på stationerna och förrätta kontorsbiträdenas göromål. Kommittén har sålunda för dessa liksom för konduktörer m. fl. föreslagit lika aflöningsförmåner. Nu är jag emellertid utskottet mycket tacksam därför, att det gått längre än kommittén och tillerkänt kontorsbiträdena högsta lön efter 12 år.

Detta har ej kommittén vågat sig på, men när nu utskottet varit så välvilligt att såväl för dessa som för samtliga befattningshafvare i den lägsta gruppen tillstyrka maximilönens erhållande efter 12 år, vill jag uttala min synnerliga tillfredsställelse öfver dess ändringsförslag i den delen, och jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag äfven i denna punkt.

Herr Råf: Ja, det har blifvit sagdt, att någon som helst skillnad mellan de vanliga stationskarlarne, som förrätta utarbetet på stationerna, och dessa kontorsbiträden icke förefinnes. Men det förefaller dock högst egendomligt, huru man verkligen kan antaga om samtliga stationskarlar, att de kunna utföra de sysslor, som dessa kontorsbiträden kunna utföra. Såvida jag icke är felaktigt underrättad, så skulle kontorsbiträdena kunna uträtta ungefär desamma som kontorsskrifvarne; och då jag själf sett flera af de förres skrivelser, liksom äfven deras arbete på flera stationer där hemma, kan jag omöjligen antaga, att stationskarlarne i allmänhet skulle kunna utföra ett dylikt arbete. Jag betviflar också, att det finnes någon i denna kammare, som verkligen tror på att stationskarlarne i allmänhet kunna gå i land med det arbete, som dessa biträden utföra.

Då jag trodde, att jag skulle blifva bestridd och motsagd i detta, tog jag med mig detta papper, som jag nu har i min hand och som innehåller följande uttalande, hvilket för mig är ett ganska afgörande intyg i frågan: »Då man ser på de förutsättningar dessa kontorsbiträden måste äga för sin tjänstgöring, så skall man snart vara på det klara med att de måste vara mycket förtroendeingivande och därför förtjänstfulla personer. Förutom den praktiska utbildningen bör kontorsbiträdet äga stationsskrifvarens förutsättning, enär tjänstgöring och ansvar äro för dessa båda kategorier af järnvägsmän så enahanda och sammanfallande, att någon fullt klar gräns dem emellan icke kan uppdragas. Så finner man, enligt de

uppgifter jag erhållit, t. ex. kontorsbiträden såsom stationsinspektorens närmaste man på 4:e och 5:te klassens stationer, hvilken tjänst dessa biträden upprätthålla vid längre eller kortare ledighet. Och på 3:e klassens stationer alternera de med stationsinspektorer samt förste stationsskrifvare och stationsskrifvare vid tjänstgöring för tåg. Man finner dem vid uppboriden på de större biljett-, gods- och ilgodsexpeditionerna samt på telegraf- och vagnsexpeditionerna. Ja, man kan i allmänhet säga, att hvad som är stationsskrifvaren helt och uteslutande förbehållet, det är endast tjänstgöring vid tåg på första och andra klassens stationer. Man bör emellertid icke räkna med uteslutande kvaliteten utan äfven kvantiteten af arbete. I senare afseendet torde väl ingen vilja bestrida, att å expeditioner, där både stationsskrifvare och kontorsbiträden tjänstgöra, de senare få draga minst lika stor börda som de förra, för att ej använda en annan framför mig liggande uppgift, där det säges, att kontorsbiträdena få draga det största lasset.»

*Angående
löneroglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Nu är det sagdt här, att, hvad beträffar kontorsbiträdena i Stockholm, deras aflöningsförmåner redan blifvit reglerade, och att detta skulle vara ett hinder att höja lönerna för dem, som tjänstgöra på distrikten. Ja, jag befarar, att om man vändt saken på motsatt bog och begärt höjning för kontorsbiträdena i Stockholm, så skulle man svarat, att det går icke för sig, ty vi måste först reglera aflöningen för biträdena på distrikten.

För öfrigt är det att märka, att dessa kontorsbiträden i Stockholm kunna erhålla en ökad ersättning under vissa förutsättningar.

Dessutom ber jag få fästa uppmärksamheten på, att det synes mig, som om kommitténs förslag i fråga om dessa kontorsbiträden går ut på att göra dessa ännu mera kvalificerade för sina befattningar, i det att det vore meningen att till dylika biträden utvälja just sådana personer af lägre tjänstegrad, hvilka särskildt utmärkt sig i sitt arbete och ytterligare utbildat sig på lediga stunder. Jag tror alldeles bestämdt, att vi gjorde klokt i att bättre, än vi i allmänhet göra, söka taga till vara dylika på praktisk väg utbildade personer.

Jag vågar därför fortfarande yrka bifall till den af mig förut gjorda framställningen.

Herr Berglund: Herr talman, mina herrar! Jag inser det absolut fåfänga i att här göra något yrkande gentemot ett enhälligt statsutskott, fastän jag till fullo delar de synpunkter, som här af herr Räf nyss framförts. Redan vid remissen af den kungl. propositionen uttalade jag mig i denna del af frågan och visade, hvilken stor skillnad det råder i de olika för å ena sidan stationsskrifvarne och å andra sidan kontorsbiträdena föreslagna aflöningsförmåner. Jag framhöll, att medan de förra skulle komma upp i 2,700 kronor, såsom slutlön, så skulle kontorsbiträdena få dylik lön till belopp af endast 1,500 kr., och jag visade äfven, hurusom det arbete, dessa båda

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

kategorier af befattningshafvare utträttade, i hufvudsak vore detsamma. Då nu tiden är så långt framskriden, skall jag emellertid icke trötta kammaren med att upprepa ännu flera skäl.

Vi — jag och mina medmotionärer — hafva nu i vår motion väckt det förslaget, att dessa kontorsbiträden måtte, om de icke efter 15 års ordinarie tjänstgöring erhållit befordran, kunna under viss förutsättning tilldelas ett årligt lönetillägg till ett så blygsamt belopp som 120 kronor. Men icke ens denna billiga begäran har statsutskottet velat tillmötesgå. Under sådant förhållande inser jag, som sagdt, att det endast skulle vara en tom demonstration till protokollet, om jag här gjorde något yrkande, och jag kan därför endast beklaga, att statsutskottet icke velat taga i vederbörligt beaktande de verkligen talande skäl, som ligga till grund för såväl herr Råfs motion och yrkande som ock den af oss underskrifna motionen.

Jag har således icke något yrkande att göra.

Med herr Berglund instämde herrar *Jonsson* i Freluga, *Hörnsten*, af *Burén*, *Karlsson* i Fjäl, *Eriksson* i Rödsta och *Wavrinsky* i Stockholm.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Beträffande dessa kontorsbiträden skall jag be att få citera hvad som om dem finnes antecknad i kommitténs betänkande. Kommittén säger nämligen å sid. 158 bland annat följande: »För närvarande rekryteras kontorsbiträdena vid nämnda afdelning dels från de s. k. extra skrifbiträdenas klass, hvilka såsom namnet antyder användts till skrifgöromål å expeditionerna, samt dels från stationskarlarne». Sedan antyder kommittén, att det visat sig mindre fördelaktigt att till kontorsbiträden antaga personer, som icke utbildats i yttre tjänstgöring, ute å banan, och säger så vidare: »Vid statens järnvägar har man ock under senare tider mera allmänt inslagit på den vägen att till kontorsbiträden ej befordra annan personal än sådan, som erhållit utbildning af nyssnämnda slag; och finner sig kommittén därför i öfverensstämmelse härmed böra förorda, att till kontorsbiträden vid trafikafdelningen i regeln måtte befordras stationskarlar.» Det är således endast från dessa senares grupp, som kontorsbiträdena skulle rekryteras.

Herr Räf: Ja, herr talman, hvad herr Carl Persson nu sagt är ju precis detsamma, som jag förut talat om, eller att vi härefter skulle få så mycket bättre kontorsbiträden, som vi till sådana utvälja en elitkår bland våra präktiga stationskarlar. Jag tänker att, då herr Carl Persson själf, såsom ledamot af kommittén, varit med om att arrangera det här, så har han därvid haft i sikte att få allt bättre och bättre kontorsbiträden — således icke att få sämre sådan personal utan som sagdt fastmer bättre sådan än förut.

Vidare har det sagts, att dessa kontorsbiträden skulle vara likställda med stationskarlar, portierer och dylika personer. Jag har emellertid lagt märke till att, när sådana befordras, de befordras just till kontorsbiträden, och jag tror därför för min del, att man gjorde mycket väl, om man allvarligt beaktade just denna elitkår vid statens järnvägar. Jag får därför, oaktadt hvad som sades där borta från västgötabanken, vidblifva mitt yrkande.

*Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Öfverläggningen var härmed slutad. Herr talmannen framställde till en början proposition å de beträffande aflöningen till manligt kontorsbiträde gjorda yrkandena, nämligen dels godkännande af utskottets förslag, dels ock godkännande af det förslag, som i nämnda hänseende framstälts af herr Räf; och sade sig herr talmannen anse det förstnämnda yrkandet vara med öfvervägande ja godkänt. Som herr Räf likväl begärde votering, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en omröstningsproposition, så lydande:

Den, som vill, att kammaren med afseende på aflöningen till manligt kontorsbiträde vid distrikten och centralverkstaden bifaller statsutskottets förslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren i nämnda hänseende godkänt det förslag, som framstälts af herr Räf.

Voteringen utvisade 131 ja mot 52 nej, hvadan utskottets förslag till aflöning för manligt kontorsbiträde af kammaren godkänts.

Härefter blef utskottets förslag i fråga om aflöningen åt lokomotivmästare—stationsmästare å 7:e klassens stationer i öfrigt af kammaren godkänt.

Sedan utskottets förslag med afseende å aflöningen till *kvinnligt kontorsbiträde, vaktmästare, banvakt, vagn- och stallkarlar, förråds-vakt och stationskarl* föredragits, begärdes ordet af:

Herr Hammarlund: Herr talman! Vi ha nu kommit till den lägsta gruppen af befattningshafvare eller, såsom kammaren för en stund sedan beslöt, att de skulle heta, tjänstemän. Det är här fråga om kvinnliga kontorsbiträden, vaktmästare, banvakter, vagn- och stallkarlar, förrådsvakter och stationskarlar. Enligt hvad kom-

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

mitten och Kungl. Maj:t föreslagit, skulle arfvodet för dessa bestämmas till lägst 780 kronor och högst, efter 15 år, 1,080 kronor. Utskottet har i Kungl. Maj:ts förslag i denna del vidtagit en förbättring i det att utskottet föreslagit, att den högsta lönen, 1,080 kronor, skulle utgå efter 12 år i stället för efter 15, som Kungl. Maj:t föreslagit.

Mot utskottets beslut i denna punkt ha två reservationer afgifvits, hvilka återfinnas å sid. 86 i det föreliggande utlåtandet. En af dessa reservationer är afgifven af mig. Jag har nämligen ansett, att utskottet bort föreslå att för kvinnligt kontorsbiträde, vaktmästare, banvakt, vagn- och stallkarlar, förrådsvakt och stationskarl arfvodet måtte bestämmas till lägst 840 och högst 1,080 kronor. Den andra reservationen är afgifven af herrar Daniel Persson, Starbäck, Larsson i Lund, Ekman och Thorsson, som ansett, att utskottet bort föreslå, att arfvodet för nu ifrågavarande befattningshafvare måtte bestämmas till lägst 840 kronor och högst 1,140 kronor. Samtliga reservanter äro således ense därom, att begynnelselönen bör höjas ifrån 780 till 840 kronor. Det är endast i afseende å slutlönen, som de skilja sig åt. Jag har icke vågat gå längre än till en slutlön efter 12 år af 1,080 kronor, under det att de öfriga reservanterna velat fördubbla det sist utgående lönetillägget, hvaregenom slutlönen skulle uppgå till 1,140 kronor.

Jag tror för min del, att det är behöfligt att höja begynnelselönen till det belopp, som reservanterna föreslagit. Låtom oss se till, hur det skulle komma att ställa sig för t. ex. en stationskarl här i Stockholm. Han skulle enligt utskottets förslag få en begynnelselön af 780 kronor, därjämte fri bostad och bränsle eller ersättning därför med 312 kronor, dyrortstillägg med 60 kronor samt beklädnadsersättning med 120 kronor, eller tillsammans 1,272 kronor. Men en vanlig grofarbetare här i Stockholm förtjänar numera ganska lätt 4 kronor 50 öre om dagen; det gör sammanlagdt 1,350 kronor om året. Om nu staten här icke skulle bjuda mer, än hvad utskottet ifrågasatt, eller 1,272 kronor, är det klart, att det icke gärna kan finnas så stor utsikt för att de bästa männen skola gå till statens järnvägar. Det är därför, som vi reservanter velat öka begynnelselönen med ytterligare 60 kronor. Af löningsförhållandena skulle då ställa sig sålunda: 840 kronor i lön, bostad och vedbrand eller ersättning därför 366 kronor, dyrortstillägg 60 kronor, beklädnadsersättning 120 kronor, summa 1,356 kronor. Detta belopp öfverskrider ju endast med 6 kronor den inkomstsumma, som jag fick, när jag räknade med en dagaflöning af 4 kronor 50 öre för årets 300 arbetsdagar. Herrarne finna häraf, huru nödvändigt det är, att vi göra en dylik ändring med afseende å begynnelselönen.

Jag har vidare ansett, att denna begynnelselön borde ökas med fyra arfvodesförhöjningar, hvardera å 60 kronor. Då blir det hela fullt enhetligt ordnad. Efter tre år skulle dessa befattningshafvare

erhålla 900 kronor, efter sex år 960, efter nio år 1,020 och efter tolf år 1,080 kronor. Därtill komma öfriga förmåner, och slutlönen skulle sålunda komma att uppgå till 1,660 kronor. Jag har ansett mig böra stanna där, i betraktande af att dessa befattningshafvare ju ha möjlighet till befordran. De kunna nämligen samtliga söka och erhålla sådana tjänster, som i staten finnas upptagna framför deras egna och som stå under rubriken »Befattningshafvare af lägre grad». Då i betraktande tages, att slutinkomsten för t. ex. en banvakt nu är 780 kronor jämte bostad, men den enligt min reservation skulle blifva 1,170 kr. samt bostad, blir det i alla fall en förhöjning af jämt 50 procent.

Låt oss äfven se till, huru det ställer sig för stationskarlar på landsbygden. Enligt mitt förslag skulle en sådan få en begynnelse-lön af 840 kronor samt såsom beklädnadsersättning 120 kronor, summa 960 kronor; hans slutlön skulle uppgå till 1,080 kronor, alltså med beklädnadsersättningen, 120 kronor, till 1,200 kronor, förutom bostad och bränsle. Reservanterna vilja ha en ytterligare arfvodesförhöjning, så att slutlönen skulle gå upp till 1,260 kronor jämte bostad och bränsle. Herrarne erinra sig, att då vi i fjol bestämde folkskollära-arnes löner, satte vi slutlönen, som skulle utgå efter 15 års förlopp, till 1,350 kronor jämte bostad och bränsle.

Att jag icke vågat gå längre, än hvad jag här gjort, det har väsentligen berott på kostnadsfrågan. Herrarne fråga sig helt naturligt, hvad min reservation kommer att kosta och hvad herrar Daniel Perssons och Starbäcks m. fl. reservation kommer att kosta. I järnvägsstyrelsen har af samma personer, som gjort uträkningarne för järnvägskommittén, verkställts en uträkning af dessa kostnader, hvilken jag är i tillfälle att meddela. Denna redogörelse — jag anser mig böra läsa upp den i dess helhet — lyder sålunda: »Ett tillämpande å statens järnvägars personal år 1906 af de i E. Hammarlunds reservation beträffande den lägsta gruppen af befattningshafvare föreslagna ändringarne i det af statsutskottet förordade aflöningsreglementet skulle för samma år hafva en ökad kostnad af 192,060 kronor. Ett tillämpande af den af D. Persson m. fl. afgifna reservationen beträffande samma personal skulle hafva ökat kostnaden med 306,360 kronor. Ofvanstående summor angifva dock endast ökningen i arfvode, hvaremot någon exakt beräkning ej kunnat göras öfver den ökning i ersättningen för bostad och bränsle, som skulle orsakas af de föreslagna arfvodesförhöjningarne; men enligt ett approximativt gjordt öfverslag skulle ifrågavarande ökning uppgå till i förra fallet c:a 23,000 och i senare fallet c:a 31,000 kronor.»

Herrarne finna däraf, att ett godkännande af min reservation medför en ökad kostnad utöfver hvad utskottet föreslagit af omkring 215,060 kronor samt ett antagande af herr Daniel Perssons reservation en ytterligare kostnad af sammanlagdt 337,360 kronor.

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Angående
löneroglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

Inför dessa siffror har jag trott klokheten bjuda att i någon mån söka begränsa utgifterna. Det är därför, som jag föreslagit att visserligen öka den lägsta lönen, men däremot icke göra någon ökning utöfver hvad utskottet föreslagit i fråga om slutlönen. Jag har framställt ett sådant förslag särskildt med hänsyn till den fara, som förefanns, att det eljest icke kunde blifva någon förhöjning alls. Ty om vi här i kammaren toge förslaget om den högsta förhöjningen och Första Kammaren icke ville vara med om någon förhöjning alls, kunde det hända, att man vid en gemensam omröstning droge sig för de ökade utgifter, som ett bifall till herr Daniel Perssons reservation skulle medföra. Nu föreligger emellertid icke den faran. Jag är nämligen i tillfälle att meddela, att Första Kammaran antagit min reservation beträffande de nu ifrågavarande befattningshafvarne. Om nu äfven denna kammare tager denna reservation, så är därmed frågan afgjord.

Jag har, som sagdt, ansett, att klokheten bjuder oss att begränsa utgifterna till det belopp, som jag ifrågasatt. Skulle emellertid den andra reservationen ha större utsikter att här antagas, vill jag på förhand förklara, att jag gärna är med om densamma och naturligtvis icke har något emot en ytterligare ökning.

Jag skall emellertid, herr talman, be att få hemställa om bifall till det i min reservation gjorda yrkandet.

Herr *Swallingson* instämde häruti.

Herr *Lindqvist*: Herr talman! Vi ha nu gått igenom hela skalan af arfvodessatser för tjänstemän och befattningshafvare vid statens järnvägar och äro nere vid den lägst aflönade gruppen, och enligt min uppfattning bör det vara vår plikt att, oakadt midnattstimmens slagit, ägna en stunds uppmärksamhet åt dessa lägsta löntagare. Vi ha beviljat 20,000 kronor om året till generaldirektören och 12,000 kronor till souschefen, och vi ha sedan undan för undan i alla grader gifvit, såsom jag tror, rätt hyggliga belopp som arvoden till samtliga tjänstemännen. Det synes mig därför vara riktigt, att vi en liten stund granska, huru det skulle bli för den stora massan af dem, som är anställda vid statens järnvägar.

Jag har jämte ett par medmotionärer tillåtit mig att i en motion framlägga förslag om något högre lönesatser åt dessa lägre löntagare, än hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Vi ha i denna motion föreslagit — och detta vårt förslag har nu delvis vunnit understöd från några reservanters sida — en begynnelselönen å 840 kronor, som sedan successivt skulle höjas till 1,200 kronor.

Det är möjligt, att många här i kammaren anse, att hvad vi här tillåtit oss föreslå är en afsevärdt stor förhöjning och att de därför icke känna sig benägna att gå med därpå. Jag ber att i detta afseende få erinra om att det här, när det gäller att bedöma denna förhöjnings omfattning, synes mig vara riktigtast, att man tager hänsyn till huru-

dana lönerna hittills varit vid statens järnvägar. Jag tror, att vi alla måste medgifva, att dessa löner ingalunda utgått med sådana belopp, att den personal, för hvilken de varit afsedda, kunnat vara tillfredsställd med dem.

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

(Forts.)

Jag har under de senaste dagarna bekommit åtskilliga skrivelser från järnvägsfolk uti alla delar af landet, och jag har däribland äfven fått en skildring, som jag har mycket stor lust att gifva kammaren del af, en skildring, som i hjärta drag angifver just, hurudan den nuvarande ställningen i ekonomiskt afseende är för dessa löntagare. Jag skall verkligen våga att här läsa upp åtminstone en del af denna skrifvelse. Den är helt kort och det kan ju vara intressant att höra en röst, som kommer direkt från dem, hvilkas löner vi nu skola gå att stadfästa, och det kan ju ha sin betydelse, att vi få se dessa arbetares yrkanden just i belysning af de förhållanden, som de själfva anse sig lifva under. Personen i fråga skrifver följande:» — — — — —
— — Hur jämmerligt illa det för en del personal är, enligt nuvarande aflöningsförhållanden, d. v. s. för den, som har en större familj, det kan möjligen tänkas, men knappast omtalas. Ett par exempel från mina kamrater ber jag få relatera. En kolkarl, 30 år gammal, med hustru, 2 stycken barn i åldern 2—4 år samt en fattig svärmor — således en familj på fem personer — blef ordinarie den 1 mars och fick, då änkepensjonskassan tagit sin andel, i aflöning för nämnda månad 19 kronor och några ören, för april 50 kronor och några ören, för maj, då konstitutorialet skulle lösas, 38 kronor samt några ören. Man förstår, att det icke ens kan bli till maten åt hans afmilj, och dock måste han först tänka på hyra och ved. En annan i samma fack, 39 år gammal, som varit ordinarie i 8 år, har hustru och 3 barn, det äldsta 14, det yngsta 5 år; 3 barn äro döda, det ena var 8 år, ett 5 och ett i första året. Hans månadsaflöning har inte förr än i april i år gått till mer än 61 kronor och några ören, oberäknadt dyrtidstillägget, som i fjol för honom liksom för undertecknad var 11 kronor 60 öre i månaden. Att vara familjefader under sådana förhållanden måste minst sagdt vara sorgligt. Jag citerar ett par uttryck, som jag hört från den sistnämndes mun: »under de första åren, jag var ordinarie, kunde jag inte få så pass öfver, att jag i beklädnadsväg kunde köpa mig ens ett par mollskinnshyxor», samt på tal om mat i familjen yttrades nyligen: »kött minns jag inte när vi hade sist hemma».

Man märker nog, att detta är en enkel skildring, men det förefaller mig, som om den talar ett oförtydbart och tydligt språk och anger, hurudan ställningen kan vara för en mängd af dessa för järnvägen så ytterst nödvändiga funktionärer, som inrymmas i ifrågavarande grupp.

Jag vill också erinra om att den personal, som debatten nu rör sig om, icke har tillgång till någon som helst ersättning utöfver den, som Riksdagen beviljar, och som utgår i form af fasta ersättningar. Men det har meddelats mig, att så ingalunda är förhållandet med alla dem, som äro anställda vid statens järnvägar. Jag har icke på grund af brådskande göromål i skilda afseenden varit i tillfälle att kontrollera

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

de uppgifter jag erhållit, men det har meddelats mig, att det sålunda exempelvis från telegrafstyrelsen utgår till järnvägarne en ersättning för tillsyn af telegrafledningarna utefter järnvägen. Den ersättningen utgår enligt vissa fastställda bestämmelser och skall sedan fördelas mellan dem, som äro vid järnvägen anställda. Min sagesman har upplyst mig, att fördelningen af denna ersättning för tillsyn af telegrafledningarna under år 1906 vid en sektion här i landet skett på det sätt, att baningenjören tillförsäkrat sig 235 kronor, att öfverbanmästaren bekommit 54 kronor, hvardera banmästaren 4 kronor och hvardera banvakten i sektionen 1 krona. Det anges också siffror från en annan sektion, och sålunda gälla siffrorna i de relaterade fallen tvenne sektioner, där brefskrifvaren säger sig äga vetskap om dylika onaturliga förhållanden.

Jag vill tillägga, att den verkliga tillsynen af dessa ledningar i allmänhet verkställes af banvakterna, och att baningenjören i regeln ingenting annat gör vid detta arbete än utkvitterar arfvodet. De banvakter, som tillhöra här omnämnda sektioner, ha sökt vinna enighet sinsemellan om att icke utkvittera det ytterst ringa arfvode af en krona, som skulle tillkomma dem. Man har ännu icke kunnat enas här om, men det är troligt, att enighet skall uppnås, så att baningenjören får behålla äfven denna krona.

Jag har tillåtit mig relatera dessa sakförhållanden, då jag hoppas, att, om något dylikt existerar, undersökning af vederbörande måtte komma till stånd, så att äfven de lägst aflönade må komma i åtnjutande af den ersättning, som bör tillfalla dem för sådant extra arbete.

Med afseende å de olika föreliggande förslagen ha, såsom den föregående ärade talaren framhöll, reservanterna blifvit eniga om att föreslå en begynnelselön för denna grupp betjänte vid statens järnvägar till 840 kronor. Härutinnan äro sålunda reservanterna eniga med oss, som i vår motion föreslå just denna samma begynnelselön. Men därmed slutar enigheten oss emellan beträffande arfvodena till denna grupp af arbetare.

Herr Hammarlund har, som vi hörde, stannat vid det lägsta slutbeloppet, en grupp andra reservanter har gått något längre men dock stannat vid ett slutbelopp af 1,140 kronor, under det vi tillåtit oss föreslå 1,200 kronor såsom slutlön.

De motiv, som af herr Hammarlund här framhöllos för det berättigade i att begynnelselönen sättes till 840 kronor, delas för visso af öfriga reservanter och utaf oss, som afgifvit motion i denna fråga. Men däremot kan jag för min del ingalunda dela hans motiv, då han stannar vid ett lägre belopp än dels hvad öfriga reservanter föreslagit dels och framför allt hvad vår motion innefattar i afseende å delöneltillägg, som skola utgå med vissa års mellanrum.

Jag vill erinra om att, då en arbetare kommer i åtnjutande af den ifrågasatta lönen af 840 kronor, han nog i regeln är ung och kanske ännu icke bildat familj, och att det är först sedan det inträffat, som behofven bli större och det för honom kräfves större lönetillskott,

för att han skall kunna tillfredsställa de ökade anspråk, som familjen ställer på honom. Och med hänsyn därtill synes mig sannerligen herr Hammarlund ha stannat vid ett alltför lågt belopp, och jag kan för min del icke annat än beklaga, att detta hans förslag, som går en medelväg mellan de öfriga, kommit fram, ty jag kunde eljest hoppas, att Andra Kammaren gått ett stycke längre, när det gäller de lägst aflönade funktionärerna, och man hade då, synes det mig, handlat i full öfverensstämmelse med det i dag tidigare fattade beslutet rörande öfriga tjänstemän vid järnvägarna.

Men, säger herr Hammarlund, de stora siffrorna böra skrämra oss, de som man får, exempelvis när man räknar ut hur mycket som erfordras för att tillfredsställa de kraf, som den andra reservantgruppen uppställt, och han upplyser oss då, att staten skulle få utbetala ett ytterligare tillskott af 306,360 kronor. Ja, mina herrar, ingen vet bättre än jag, huru stora dessa belopp äro! De synas rent af svindlande för en person, som lefvat i en arbetares ställning och fortfarande står i denna grupp. Men sannerligen det kan afskräcka mig från att göra det yrkandet, att staten just måtte ikläda sig denna utbetalningsskyldighet till denna stora grupp nyttiga medborgare, som äro anställda vid järnvägarne. Och jag drager mig så mycket mindre därför, som jag finner detta belopp ingalunda vara så opropotionerligt högt, om man tager i betraktande den budget, som våra statsjärnvägar röra sig med. Och det synes mig, att detta herr Hammarlunds argument sålunda icke borde göra intryck på någon, då det gäller ersättning till den klass af betjante vid järnvägen, som torde ha ett af de mest maktpåliggande arbetena, och af hvilka det kräfvades en utomordentlig noggrannhet, vaksamhet och plikttrohet, för att trafiksäkerheten skall vara så tillfredsställande som möjligt. Jag tänker i detta afseende på våra banvakter. Det veta nog samtliga herrarne, hvilket åliggande dessa ha, och hur nödvändigt det borde vara att skydda dem för ekonomiskt betryck, då de sannerligen ha en sysselsättning sådan, att de äro fullt värda en dräglig ersättning, och att man därför icke bör visa sig njuugg, då det gäller att anslå dessa belopp.

Det är emellertid alldeles påtagligt, att, som saken nu ligger, sedan Första Kammaren bifallit herr Hammarlunds reservation, hvilken går en medelväg mellan de andra reservationerna, och då vårt förslag innebär ett ännu längre gående yrkande, det icke finns någon som helst utsikt att vinna bifall för det yrkande, som återfinnes i vår motion.

Jag skall därför, med vetskap om detta, icke heller tillåta mig att framställa ett sådant yrkande. Men jag vill dock till sist be att få betona, att det är min bestämda öfvertygelse, att de lönesatser, som blifvit föreslagna, äro afvägda i full öfverensstämmelse med de behof, som personalen själf anser föreligga i förevarande fall. För att dessa behof skulle kunna fyllas på ett något så när tillfredsställande sätt är det nödvändigt att få beloppen fastställda efter detta förslag.

*Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

Men när nu, såsom jag ser, ärendet för närvarande befinner sig i ett sådant läge, att ingen sådan utsikt förefinnes, ber jag att på det liffligaste få instämna i den reservation, som är afgifven utaf herr Daniel Persson m. fl. Och jag hoppas, att Andra Kammaren skall visa sig tillräckligt frikostig samt åtminstone gå så långt som i denna reservation yrkas, då det gäller att fastställa löner för den grupp af funktionärer, hvarom nu är fråga.

I detta anförande instämde herrar *Blomberg, Branting, Lindley, Johansson* i Öja, *Kropp, Johansson* i Jönköping, *Forssling, Leksell, Lindhagen, Wavrinsky* i Stockholm, *Beckman* i Djursholm, *Sundin, Carlsson* i MalMBERGET, *Lundström, Andersson* i Baggböle, *Hörnsten, Jonsson* i Freluga, *Olsson* i See, *Karlsson* i Fjäl, *Eriksson* i Grängesberg, *Sundström, Hellgren, Larsson* i Västerås, *Thavenius, Sandin* i Grums, *Berg* i Göteborg, *Lundgren, Thylander, Persson* i Malmö, *Rydén, Bosson, Lindberg, Nilsson* i Malmö, *Christiernson, Kjellberg, Ekman* i Mo gård, *Gustafsson* i Mjölby, *Thorsson* och *Olsson* i Viken.

Herr Berglund: Herr talman! I denna sena timme skall jag icke tillåta mig att länge upptaga kammarens tid. Men jag har dock ansett mig böra yttra några ord i föreliggande fråga. Jag vill då först och främst be att få yrka bifall till den utaf herr Daniel Persson m. fl. afgifna reservationen, att den lägsta personalens lön måtte sättas till lägst 840 kronor och högst 1,140 kronor. Och jag skall be att med några få siffror få belysa, huru nödvändigt, enligt min mening, det är att medgifva dessa belopp. Såsom herrarna torde hafva sig bekant, har för en kort tid sedan afslutats en öfverenskommelse mellan de fem största järnvägsbolagen här i landet och deras underordnade personal. Jag skall nu be att få jämföra några siffror från denna öfverenskommelse för att visa, hurusom denna personal är i afseende å löneförhållanden bättre ställd än motsvarande personal vid statens järnvägar. De nyss nämnda fem järnvägsbolagen äro Bergslagernas järnvägar, Göteborg—Borås järnväg, Gäfve—Dala järnväg, Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg och trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösunds järnvägar. Vid en utaf dessa järnvägar, låt oss t. ex. säga Stockholm—Västeråsbanan, har en stationskarl här i Stockholm beviljats en begynnelselön af 1,050 kronor. Om vi då jämföra och se efter, hvad en stationskarl, äfven stationerad i Stockholm, erhåller vid statens järnvägar, så finna vi, att han enligt statsutskottets förslag erhåller en begynnelselön af 780 kronor, hvartill kommer 120 kronor i beklädnad och 60 kronor i ortstillägg. Detta utgör tillsammans 960 kronor. Således finna vi ett belopp af 90 kronor i kontant lön till förmån för mannen vid den enskilda järnvägen. Till nyss angifna belopp kommer nu för dem båda bostad in natura. Vid statens järnvägar upptages denna bostad till 312 kronor, men vid det enskilda järn-

vägsbolaget till 240 kronor, men härtill kommer dock att mannen vid statens järnvägar har fri ved, som ingår i bostadsförmånen, under det att stationskarlen vid den enskilda järnvägen får köpa ved, som dock tillhandahålles af vederbörande järnvägsbolag. Det är nämligen föreskrifvet, att personalen får köpa 200 slipers per år efter 8 öre per styck. Detta utgör alltså 16 kronor. Drages detta belopp från aflöningen, 1,050 kronor, har han alltså en kontant behållning af 74 kronor mer i begynnelse aflöning än mannen vid statens järnvägar. Detta utgör ett talande skäl, att vi icke skola sätta begynnelselönen mindre än till 840 kronor för nu ifrågasvarande statsbanepersonal. Jämförelsen visar för öfrigt hela vägen uppåt ända till slutlönen, att mannen vid den enskilda banan har 90 kronors högre aflöning än mannen vid statens järnvägar. Då man vidare betänker, att den lönereglering, hvarom nu är fråga, väl kommer att gälla ett tiotal år bort i tiden, så frågar jag: Är det rimligt och riktigt att sätta aflöningen för personalen vid statens järnvägar lägre än för motsvarande personal vid de enskilda järnvägarna? I många, många tusen hem här i landet afvaktas nu med hopp och tillförsikt det beslut, som Riksdagen nu kommer att fatta. Må detta beslut blifva sådant, att det kommer att medföra glädje och ljusning i de många tusen hemmen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den utaf herr Daniel Persson m. fl. afgifna reservationen om beviljande för vissa befattningshafvare af arfvode till belopp af lägst 840 och högst 1,140 krouer.

Herr vice talmannen: Herr talman! Jag tror, att det skulle vara skäl att gå ifrån utskottets förslag, äfven om man förut har varit med om detsamma. Det förefaller mig nämligen, som om herr Hammarlunds motion skulle vara ett medlingsförslag, hvarom vi alla borde kunna ena oss. Därigenom skulle man ju hafva gått ännu ett steg längre till mötes de svagast aflönade grupperna och kammaren hafva fattat ett beslut, som står i öfverensstämmelse med det beslut, som Första Kammaren nu fattat.

Jag anhåller därför, att, med frångående för min del af utskottets förslag, få instämma i herr Hammarlunds reservation.

Herr Staaff: Med blott ett par ord, herr talman, ber jag att få ansluta mig till den mening, som uttalats i den af herr Daniel Persson m. fl. afgifna reservationen i denna punkt.

Efter min tanke är det både ur egoistisk och altruistisk synpunkt för samhället synnerligen maktpåliggande att icke aflöna de kategorier, som det här är fråga om, med en aflöning, som står uti ett alltför olämpligt och oproportionellt förhållande till deras betydelsefulla och ansvarsfulla värf. Ur egoistisk synpunkt därför, att i fråga om flera af dessa kategorier gäller det ju i själfva verket, att andra människors lif och lem och egendom bero på

*Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Angående
löneroglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

deras sätt att sköta sin tjänst, och det sättet kan ganska mycket influeras af huruvida de äga den arbetsglädje och det arbetslugn, som icke stå väl tillsammans med svåra och ständiga näringsbekymmer. Ur altruistisk synpunkt därför, att det är en skyldig humanitet gentemot dessa män att, när man besinnar den fara och den möda, för hvilken de så ofta få utsätta sig, också icke vara alltför njugg med den ekonomiska ersättning, som gifves dem.

Jag har, mina herrar, uti mitt yrke såsom privatjurist haft många fall, då jag har skådat in uti järnvägsmännens, särskildt de lägre järnvägsmännens, ytterligt svåra, ytterligt farliga yrke, och jag måste säga, att det är i många fall, som jag har fattats utaf en verkligt vördnadsfull beundran för hvad dessa män i en ringa ställning och med tämligen ringa förutsättningar i fråga om uppfostran kunna göra och vilja göra för att till det yttersta uppfylla icke blott sin tjänst utan mer än sin tjänst. Ty i många fall är det så, att om dessa lägre tjänstemän endast noga uppfyllde hvad som i reglementet för dem föreskrives, så skulle trafiken icke kunna skötas med den snabbhet och säkerhet, som äro nödvändiga. Det är, då man sett sådant, naturligt, att man känner sig uppfordrad att åtminstone försöka att lägga sitt ringa ord in, när nu denna för den ifrågavarande klassen så ytterligt betydelsefulla fråga är före. Och jag ber att få forma mina ord till en vördsam bön till kammaren att behjarta denna sak och att bifalla den utaf herr Daniel Persson m. fl. afgifna reservationen.

Med herr Staaff instämde herrar *Persson* i Tällberg, *Jansson* i Edsbäcken, *Matsson*, *Otto*, *Ersson*, *Olsson* i Älfvalsåsen, *Nilson* i Örebro, *Lundblad*, *Emthén*, *Bromée* i Billsta, *Kronlund*, *Eriksson* i Elgered, *Ericsson* i Vallsta, *Kvarnzelius*, *Eriksson* i Rödsta, *Röing*, *Warburg*, *Bergström*, *Berg* i Stockholm, *Moll*, *Fürst*, *Ericsson* i Alberga, *Juhlin*, *Zetterstrand*, *Danielsson*, *Bengtsson* i Häradsköp, *Larsson* i Klagstorp, *Larsson* i Lund, *Broström* och *Lindh* i Gäfle.

Herr vice talmannen: Herr talman! Den siste ärade talaren anförde bland annat den fara, som personer i den lägsta aflöningsgruppen voro utsatta för, och därmed förstår han sålunda alla dem som stå här under samma klammer i aflöningsstaten. Jag vill icke neka, att sådana järnvägsmän som banvakter, vagn- och stallkarlar och stationskarlar äro utsatta för fara i sin tjänst. Men i denna aflöningsgrupp förekomma ju dessutom kvinnliga kontorsbiträden, vaktmästare och förrådsvakter. På dem kan man väl icke tillämpa de orden, som den ärade talaren uttalade med afseende på faran i arbetet. Är det så, att man vill lägga särskild vikt på den omständigheten, att arbetet är af beskaffenhet att vara förenadt med särskild fara, då borde man göra skillnad här och icke taga med de tjänstinnehafvare, som utföra ett arbete, som icke är förenadt med mera fara än hvarje annat arbete.

För öfrigt vet jag mycket väl, att man icke får säga allt hvad man menar. Men har den ärade talaren sett, huru det är på de stationer, som ha alla de många stationskarlarna? Här i Stockholm är det väl annorlunda, men ute på linjerna är det icke samma förhållande som här. Dessutom är det väl icke endast med det belopp, som står i aflöningsstaten, som man får räkna, utan härtill kommer ju också, som en talare nämnde, beklädnadsersättning 120 kronor. Lägga vi denna till det högsta arfvodesbeloppet, så blir det 1,200 kronor samt dessutom fri bostad och fri vedbrand, och om man lägger tillsammans allt detta, torde det kunna motsvara en aflöning på omkring 1,600 kronor. Nu håller jag före, att om dessa personer skulle lägga ned sin arbetskraft på andra områden, skulle många af dem stanna vid en betydligt lägre aflöning än 1,200 kronor, och det är som sagdt icke bara 1,200 kronor, utan de ha därjämte fri bostad jämte vedbrand m. m. Det skall gifvas många, många arbetsfält här i landet, där sådana personer få uträtta ett strängare arbete, än de få göra i statens järnvägars tjänst, och där de likväl få stanna vid en mycket lägre arbetsförtjänst. Jag tror därför, att man får lugna sig en liten smula och icke blott säga som den siste ärade talaren sade. Han talade vackert, jag medger det; han talade till känslan, men sakligt tror jag icke att det var.

Jag ber att ännu en gång få yrka bifall till herr Hammarlunds reservation.

Herr Räf: Herr talman! Då instämmandena här i kammaren ofta antaga karaktären af en öppen omröstning, så får äfven jag, som i denna fråga velat öppet tillkännagifva min mening, men icke känt mig benägen att instämma med någon af de föregående talarne, förklara, att jag kommer att rösta för herr Daniel Perssons reservation.

Herr Lindblad: Herr talman! Häromdagen hade jag i ett anförande tillfälle nämna, att jag på en resa hade sammanträffat med två befattningshafvare vid järnvägen; det var en konduktör och en banvakt, som båda tillhörde den äldre uppsättningen. Båda två uttalade för mig en undran, huruvida deras lönefråga skulle komma före, och voro rädda för, att andra saker skulle kunna komma i vägen. Men som vi sett, har frågan kommit före nu, och om jag finge relatera hvad dessa båda män anförde, så kan jag säga, att de för sin del kände sig mycket tillfredsställda med det förslag, som föreligger, och då talade vi alls icke om reservationen, utan om kommittéförslaget och Kungl. Maj:ts förslag. De tillade: vi äldre skulle vara fullständigt belättna med dessa löner, om vi blott finge vara i fred för de yngre elementen vid statens järnvägar, ty det är de, som drifva på och drifva på och aldrig få nog. Sedan får man höra så vackert tal af herrarne på stockholmsbänken, hvilka bedöma förhållandena efter Stockholm med dess dyra hyror, och

Angående
löne reglering
för personalen
vill statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

icke taga hänsyn till de särskilda hyresbidrag, som äro medgifna, och icke heller till de kallortstillägg, som på vissa platser finnas. Tager man vederbörlig hänsyn till allt detta och reflekterar litet öfver, huru det är ute på landsbygden, så tror jag, att man med herr vice talmannen kan säga, att det finnes många andra yrken, där utöfvarne få nöja sig med en lägre aflöning och ha ett drygare arbete. Hvad beträffar det vackra talet om dessa järnvägsmäns arbete, så är jag den förste att instämma i att många af dem fullgöra ett pliktroget, ansvarsfullt och ofta farligt arbete. Men därför behöfva vi icke alltför mycket drifva på i denna sak. Vi hafva vid denna riksdag att behandla viktiga förslag om anläggning af nya statsbanor. Jag var nyss inne i Första Kammaren och hörde generalstabschefen till och med yrka afslag på en bana, som hittills ansetts nödvändig för försvaret, och därvid anförde ett sådant skäl, som att det kanske i själfva verket skulle *minska* vår försvarskraft, ekonomiskt taget. Han talade om ett par hundra millioner kronor i anläggningskostnad, och när vi sedan fått banan färdig, då tror jag, att den löneförhöjning, som herrarne nu så rundligt vilja tillmäta, kan komma att hämma sig: den kan minska möjligheterna för ytterligare utveckling på andra områden, som eljest, om vi läte saken ha sitt lugna förlopp, kunde bidraga att så småningom öka vår nationalrikedom. Men att här taga både för stora och för hastiga steg, det skulle kanske snarare befordra hvad vi så ofta bekymmersamt tala om, nämligen emigrationen. Ty tron mig, mina herrar: går man på att så här rundligt tillmäta aflöningarna än för den ena gruppen, än för den andra, så kommer det att hämma sig, och ett bakslag kan komma förr än vi ana.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen gaf propositioner 1:o) på godkännande af utskottets förslag i fråga om aflöningen åt kvinnligt kontorsbiträde, vaktmästare, banvakt, vagn- och stallkarlar, förrådsvakt och stationskarlar, 2:o) på godkännande af det förslag i berörda afseende, som framstälts i den af herr Hammarlund afgifna reservationen, och 3:o) på godkännande af det förslag i nämnda hänseende, som innefattades i den af herr Persson i Tällberg med flere afgifna reservationen; och förklarade herr talmannen sig finna det under 2:o) upptagna yrkandet vara med öfvervägande ja godkänt. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition antagits det under 3:o) omförmälta yrkandet nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren med afseende på aflöningen till kvinnligt kontorsbiträde, vaktmästare, banvakt, vagn- och stallkarlar, förrådsvakt och stationskarl godkänner det förslag, som framstälts i den af herr Hammarlund afgifna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren i nämnda afseenden godkänt det förslag, som innefattas i den af herr Persson i Tällberg med flere afgifna reservationen.

*Angående
lönreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Omröstningen utvisade 90 ja, men 97 nej; och hade kammaren alltså fattat beslut i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Ordet begärdes härefter af

Herr Hammarlund, som yttrade: Herr talman! Genom det nyss fattade beslutet ha begynnelselönerna för lägsta gradens tjänstemän blifvit satta till 840 kronor i stället för hvad utskottet föreslagit, nämligen 780 kronor. I flera af de följande paragraferna talas det om befattningshafvare med en begynnelselön af 780 kronor, hvilket naturligtvis måste ändras på alla ställen, där det förekommer, hvarför jag tillåter mig föreslå, att kammaren måtte besluta att uppdraga åt utskottet att göra de redaktionsändringar i följande paragrafer, som blifva nödvändiga på grund af det nyss fattade beslutet.

Denna hemställan bifölls af kammaren.

Anmärkningarna 1 och 2.

Godkändes.

Härefter yttrade

Herr vice talmannen: Herr talman! Jag ber få hemställa, att kammaren ville besluta, att återstående paragrafer i aflöningsreglementet icke uppläsas, utan att endast paragrafernas nummer omförmälas.

Hvad herr vice talmannen sålunda föreslagit blef af kammaren bifallet.

§ 3.

Godkändes.

För § 4 mom. 1:o) hade utskottet föreslagit följande lydelse:

1:o) Befattningshafvare, för hvilken arfvode i § 2 finnes be-

Angående
lönereglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.

(Forts.)

stämdt till ett lägsta och ett högsta belopp, erhåller arfvodesförhöjning efter att hafva innehaft ett och samma arfvode i tre år; och äger sådan förhöjning rum, intill dess det för befattningen stadgade högsta arfvode uppnåtts.

Det belopp, hvarmed innehafvande arfvode sålunda förhöjes, utgör för hvarje gång förhöjningen sker:

300 kronor för befattning med lägsta arfvode af 1,200 kronor eller däröfver;

120 kronor för befattning med lägsta arfvode under det nyssnämnda och intill 780 kronor, samt

60 kronor för befattning med lägsta arfvode af 780 kronor, med iakttagande dock:

att kvinnlig kontorsskrifvare, för hvilkens befattning lägsta arfvodet utgör 1,080 kronor, erhåller, efter att hafva innehaft arfvode af 1,200 kronor i tre år, omedelbart det för befattningen stadgade högsta arfvode, 1,500 kronor;

att kvinnligt kontorsbiträde, vaktmästare vid distrikten, banvakt, vagn- och stallkarlar, förrådsvakt och stationskarl erhålla, efter att hafva innehaft arfvode af 960 kronor i tre år, omedelbart det för dessa befattningar stadgade högsta arfvode, 1,080 kronor; samt

att konduktör, manligt kontorsbiträde, stationsförman och portvakt vid första klassens station erhålla, efter att hafva innehaft arfvode af 1,260 kronor i tre år, omedelbart det för dessa befattningar stadgade högsta arfvode, 1,500 kronor.

Reservationer hade vid detta moment afgifvits af:

herrar *I. Wijk*, grefve *A. F. C. Wachtmeister*, *E. Fränckel*, *Hammarlund*, *Persson* i Tällberg, *Starbäck*, *Larsson* i Lund och *Ekman* i Mo gård, som ansett, att bestämmelsen rörande arfvodesförhöjning för kvinnlig kontorsskrifvare bort erhålla följande lydelse:

att kvinnlig kontorsskrifvare, för hvilken befattning lägsta arfvodet utgör 1,080 kronor, erhåller, efter att hafva innehaft arfvode af 1,200 kronor i tre år, 1,500 kronor och efter ytterligare tre år det för befattningen stadgade högsta arfvodet, 1,800 kronor;

herr *Hammarlund*, som ansett, att, då enligt hans reservation under § 2 mon. 4 angående högsta arfvodet för kvinnligt kontorsbiträde, vaktmästare vid distrikten m. fl. komme att utgå efter 12 år med 1,080 kronor, någon särskild bestämmelse i fråga om deras arfvodesförhöjning icke varit erforderlig; samt

herrar *Persson* i Tällberg, *Starbäck*, *Larsson* i Lund, *Ekman* i Mo gård och *Thorsson*, hvilka ansett, att bestämmelsen om arfvodesförhöjning för kvinnligt kontorsbiträde, vaktmästare vid distrikten m. m. bort erhålla följande lydelse:

att kvinnligt kontorsbiträde, vaktmästare, banvakt, vagn- och stallkarl, förrådsvakt och stationskarl erhålla efter tre års tjänstgöring 900 kronor, efter sex års tjänstgöring 960 kronor, efter nio

års tjänstgöring 1,020 kronor och efter tolf års tjänstgöring 1,140 kronor.

*Angående
löneroglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.*

Efter föredragning af momentet lämnades på begäran ordet till:

Herr Hammarlund, som yttrade: Herr talman! I afseende å de kvinnliga kontorsskrifvarna hemställer jag om bifall till den reservation, som vid detta moment är afgifven af herrar Wijk, greve Wachtmeister, Fränckel, Persson, Starbäck, Larsson och Ekman samt mig, hvilka yrka, att bestämmelsen måtte få följande lydelse: »att kvinnlig kontorsskrifvare, för hvilken befattning lägsta arfvodet utgör 1,080 kronor, erhåller, efter att hafva innehaft arfvode af 1,200 kronor i tre år, 1,500 kronor och efter ytterligare tre år det för befattningen stadgade högsta arfvodet, 1,800 kronor.»

(Forts.)

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! I anledning af det beslut kammaren nyss fattat skall jag anhålla att få yrka bifall till den af mig med flere vid detta moment afgifna, å sid. 87 befintliga reservationen, i hvilken föreslås, att bestämmelsen måtte erhålla följande lydelse: att kvinnligt kontorsbiträde, vaktmästare, banvakt, vagn- och stallkarl, förrådsvakt och stationskarl erhålla efter tre års tjänstgöring 900 kronor, efter sex års tjänstgöring 960 kronor, efter nio års tjänstgöring 1,020 kronor och efter tolf års tjänstgöring 1,140 kronor.

Och jag skall, herr talman, anhålla om proposition å detta mitt yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, godkände kammaren utskottets förslag med de ändringar däri, som innefattades i de af herr I. Wijk med flere och herr Persson i Tällberg med flere afgifna reservationerna.

Enligt utskottets förslag skulle § 4 mom. 2:o) lyda sålunda:

2:o) Enligt förestående grunder utgående högre arfvode tillträdes vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd.

I öfrigt gäller såsom allmänna villkor för erhållande af arfvodesförhöjning:

att befattningshafvare under mera än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna arfvodesförhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller tjänstledighet utan arfvodesafdrag, samt

att befattningshafvare icke redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, vid hvilken han enligt gällande bestämmelser är förpliktad att från tjänsten afgå.

Angående
lönerreglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

I fråga om detta moment hade reservation afgifvits af herr *F. V. Thorsson*, som ansett, att momentet bort erhålla följande lydelse: 2:o). Enligt förestående grunder utgående högre arfvode tillträdes vid början af kalenderkvartalet näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd. — — — — —

Momentet föredrogs, hvarefter

Herr *Thorsson* yttrade: Jag har tillåtit mig att vid detta moment reservera mig mot utskottets hemställan i syfte att tjänst-innehafvare skulle få tillträda högre arfvode efter kalenderkvartal. Men med den utgång frågan fått vid Riksdagens behandling af telegraf-verkets stat och på grund af det resultat ärendet fått i dag genom beslutet i Första Kammaren, där man antagit utskottets formulering af punkten, tillåter jag mig vädja till herr civilministern, om icke äfven med denna nya ordning befordringarna kunde ordnas så, att de, som befordras, åtminstone icke behöfva vänta oskäligt lång tid för att tillträda löneförhöjningen. Jag skall emellertid icke framställa något yrkande, synnerligast som tiden är mycket långt framskriden.

Vidare anfördes ej. Momentet godkändes.

§ 4 mom. 3:o) och 4:o); §§ 5—15; slutstadgandet och rubriken.

Godkändes.

Utskottets i punkten I gjorda hemställan förklarades besvarad genom kammarens ofvan antecknade beslut.

Punkten II.

Mom. a).

Beträffande de i detta moment föreslagna öfvergångsbestämmelserna hade reservationer afgifvits af:

friberre *J. G. Beck-Friis*, som yrkat, att Kungl. Maj:ts förslag måtte oförändradt antagas, och

herr *Starbäck*, som yrkat, att utskottet skulle hemställa, att Riksdagen, med bifall till herr af *Buréns* motion, måtte till öfvergångsbestämmelserna göra följande tillägg:

Manlig kontorsskrifvare såväl inom styrelsen som distrikten samt stationsskrifvare, hvilka redan nu äro ordinarie i dessa befattningar, skola erhålla lägsta arfvode 1,800 kronor och högsta arfvode 2,700 kronor, hvilket sista arfvode skall erhållas efter 9 års tjänst; dock att ingen befattningshafvare vid öfvergång till nya lönestaten må på grund af denna bestämmelse erhålla högre arfvode än 2,700 kronor.

Sedan momentet föredragits, begärdes ordet af

Herr af Burén, som anförde: Herr talman, mina herrar! Då jag förut på olaga tid gjort ett yrkande i öfverensstämmelse med den af herr Starbäck vid denna punkt afgifna reservationen, och enär jag då i korthet motiverat denna min framställning, anhåller jag nu att få yrka bifall till den af herr Starbäck vid denna punkt afgifna reservationen.

*Angående
löneröglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)*

Vidare yttrade:

Herr vice talmannen: Herr talman! Jag ber endast att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Starbäck: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att endast med några ord få ange, hvarför jag här tillåtit mig hemställa om bifall till herr af Buréns motion. Som herrarna torde erinra sig från behandlingen af telegrafverkets stater, godkände där Riksdagen utan debatt och utan votering åtskilliga öfvergångsbestämmelser, hvilka afsågo att hålla skadeslösa nuvarande tjänstemän, hvilka ägde en högre kompetens, än i framtiden skulle komma att erfordras för samma befattningar. Det är i själfva verket ingenting annat än en sådan öfvergångsbestämmelse det här är fråga om. Och sålunda är det särskildt under jämförelse med hvad som beslutats angående lönerna åt motsvarande tjänstemän inom telegrafverket, som jag ansett herr af Buréns motion vara på sin plats, och jag ber därför att få yrka bifall till den af mig vid denna punkt afgifna reservationen.

Herr Rydén instämde häruti.

Herr Camitz: Jag skall be att få yrka bifall till den af friherre Beck-Friis vid denna punkt fogade reservation. Kungl. Maj:t föreslår, att ingen befattningshafvare måtte genom tillämpning af kommitténs löneförslag i dess helhet vid öfvergång till den nya staten lida minskning i sina sammanlagda löneinkomster. Nu föreslår utskottet, att ersättning för öfvertidsarbete samt provision å fraktkredit och notispenningar måtte från denna ersättning undantagas, på den grund att dessa extra inkomster icke åtnjutits på grund af någon lönestat, utan på grund af en bestämmelse af järnvägsstyrelsen. Jag yrkar, att äfven dessa inkomster måtte inberäknas i löne-minskningsersättningen; och då Första Kammaren har antagit Kungl. Maj:ts förslag i denna del, så torde det väl vara lämpligt, att äfven Andra Kammaren antager detsamma.

Angående
löneroglering
för personalen
vid statens
järnvägar
m. m.
(Forts.)

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag oförändradt i denna del. Det har visserligen upplysts af den siste talaren, att Första Kammaren skulle hafva godkänt Kungl. Maj:ts förslag, men enligt hvad jag hört af reservanten, skall emellertid Första Kammaren hafva godkänt utskottets förslag oförändradt. Härmed må nu vara huru som helst; men jag för min del kan icke finna annat, än att utskottet haft fullkomligt rätt, då det bland undantagen från löneminskningssättning inryckte äfven provision å fraktkredit och notislösen.

Att märka är nämligen, att dessa två arter af inkomster äro sådana, som järnvägsstyrelsen tillerkänner vissa befattningshafvare, och hvilka således icke finnas upptagna i lönestaten. Men då de icke funnits i den hittillsvarande lönestaten, så har utskottet ansett, att det icke är skäl, att de upptagas såsom en ersättningspost i en blifvande öfvergångsstat. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag oförändradt.

Häruti instämde herr *Jansson* i Edsbäcken.

Efter härmed slutad öfverläggning gaf herr talmannen propositioner å de under öfverläggningen gjorda yrkandena; och blef därvid utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Mom. b.)

Utskottets hemställan bifölls.

Afd. B.)

Utskottets hemställan förklarades besvarad genom kammarens ofvan omförmälta beslut.

§ 2.

Ordet lämnades härupå på begäran till

Herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig föreslå, att kammaren ville besluta att på föredragningslistan för nästa plenum uppföra Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 36, näst efter statsutskottets utlåtande n:o 166, och att ärendena för öfrigt må förekomma i den ordning, i hvilken de befinnas på föredragningslistan för dagens plenum.

Detta förslag bifölls af kammaren.

§ 3.

Herr talmannen yttrade, att han ansåge sig böra fästa uppmärksamheten därpå, att det plenum, som utsatts till söndagen den

26 maj med början kl. 7 e. m., vore afsedt till s. k. diskussionsplenium.

§ 4.

Anmäldes och godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

n:o 159, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra militiebostället Visteby n:o 1 i Uppsala län hörands ägoskiften jämte ett mindre jordområde;

n:o 160, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett område från länsmansbostället ett mantal krono Stratomta n:o 2 Norrgården i Törnevalla socken af Åkerbo härad af Östergötlands län;

n:o 161, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte af mark mellan kronan och Söderfors bruks aktiebolag;

n:o 162, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om ändring i beslut angående försäljning af vissa områden af 16 förut till löningsjordar anslagna lotter under förra kungsladugården Ladugårdsgärdet i Östergötlands län;

n:o 163, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för jägmästaren E. M. Janse att för ålderstillägg räkna sig till godo tjänstgöring såsom föreståndare för skogsskolan vid Skogshall;

n:o 164, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till Löfvestads församling af vissa områden af förra militiebostället Löfvestads kungsgård n:o 46 i Malmöhus län;

n:o 165, i anledning af Kungl. Maj:s proposition angående försäljning af ett område från $\frac{1}{4}$ mantal Sollida under kronodomänen Stenhammar i Södermanlands län;

n:o 166, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra militiebostället 1 mantal Ekeby n:is 2 och 3 i Södermanlands län hörande lägenheter;

n:o 167, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en under kronosäteriet Boda n:o 1 om ett mantal i Skaraborgs län hörande lägenhet;

n:o 168, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande till Jönköpings läns landsting af nyttjanderätten till förra barberarbostället Långanäs n:o 1 i Jönköpings län;

n:o 169, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett område från förra militiebostället $\frac{3}{8}$ mantal Lysterud n:o 1 i Kronobergs län;

n:o 170, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra länsmansbostället $\frac{3}{8}$ mantal Förlösa n:o 5 i Kalmar län hörande lägenhet;

n:o 171, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af fem till förra majorsbostället 1 mantal Östbro n:o 1 i Södra Värmlands län hörande ägotter;

n:o 172, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en landshöfdingen i Västerbottens län förut på lön anslagen lägenhet Herrgårdan invid Umeå stad i Västerbottens län;

n:o 173, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte af en kronan tillhörig tomtedel i 8:e kvarteret, Sparre, i Karlskrona mot en annan, enskild person tillhörig tomtedel i samma kvarter;

n:o 174, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till landtförsvaret af förra landshöfdingebostället Rydhof n:o 1 i Jönköpings län; och

n:o 189, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället Ekenäs n:o 1 i Jönköpings län hörande torfmosse; samt

från bevillningsutskottet:

n:o 191, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande stämpelförordning.

§ 5.

Till bordläggning anmälde:

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 170, i anledning af Kungl. Maj:ts i punkten 74 under åttonde hufvudtiteln af statsverkspropositionen gjorda framställning om lönetillägg åt akademikamreraren O. G. Regnéll;

n:o 171, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 101 af åttonde hufvudtiteln gjorda framställning om anordnande af ett nytt folkskoleseminarium jämte en i ämnet väckt motion;

n:o 172, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i frågor rörande anslag under riksstatens tionde hufvudtitel;

n:o 173, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förändrade grunder för den af staten utöfvade egnahemslänerörelse jämte i ämnet väckta motioner;

n:o 174, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående

utlämnande under år 1907 af egnahemslån inom Fors och Klosters socknar af Södermanlands län;

n:o 175, i anledning af väckta motioner om upplåtande af jord å kronans mark för bildande af egna hem;

n:o 176, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till bildande af en jordförmedlingsfond jämte i ämnet väckta motioner;

n:o 177, angående väckt motion om anvisande af medel för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark;

n:o 178, i anledning af väckta motioner angående försäljning af vissa kronoegendomar; samt

sammansatta stats- och bevillningsutskottets memorial:

n:o 16, med hemställande om anvisande af ersättning åt sammansatta stats- och bevillningsutskottets sekreterare m. m.; och

n:o 17, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande sammansatta stats- och bevillningsutskottets utlåtande n:o 11 i fråga om ersättning åt vissa gästgifvare.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

- herr *K. H. G. von Schéele* under den 26 maj,
- » *C. J. F. Ljunggren* under 3 dagar fr. o. m. den 26 maj,
- » *A. Ekman* i Mo gård under den 26 maj och
- » *K. G. Karlsson* i Göteborg under 2 dagar fr. o. m. den 26 maj.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,3 på natten.

In fidem

Herman Palmgren.
